Spansk som Fremmedsprog i Danmark

En behovsanalyse af fagets videreudvikling i et brobygningsperspektiv

November 2020
Natalia Morollón Martí

Behovsundersøgelse af spanskfaget i det danske uddannelsessystem

Spansk som Fremmedsprog i Danmark
– En behovsanalyse af fagets videreudvikling i et brobygningsperspektiv
1. udgave 2026
Copyright © 2020 Forfatterne & NCFF

Forfatter: Natalia Morollón Martí

Indholdsfortegnelse

1. Indledning 5

1.1. Udgangspunkt og mål 5
1.2. Projektets udvikling og gennemførsel 7
1.3. Spørgeskemaets design 8

2. Resultater 9

2.1. Baggrundsspørgsmål 9
2.1.1. Antal af respondenter fordelt efter uddannelsesniveau 9
2.1.2. Institutionstype efter uddannelsesniveau 9
2.1.3. Alder 11
2.1.4. Ansættelsestype 11
2.1.5. Uddannelsesbaggrund 11
2.1.6. Undervisningserfaring 14
2.2. Behovsspørgsmål 15
2.2.1. Behov for opkvalificering 15
2.2.2. Behov for opkvalificering på specifikke områder 17
2.2.3. Mulighed for opkvalificering som spanskunderviser 19
2.2.4. Forhindringer for at blive opkvalificeret 20
2.2.5. Opkvalificering som spanskunderviser vurderet som relevant 21
2.3. Elevmotivation 24
2.3.1. Elevernes muligheder for at vælge spansk 24
2.3.2. Elevernes forhindring for at vælge spansk 25
2.3.3. Motivation for at vælge spansk 27
2.3.4. Om hvordan man kunne få flere elever til at vælge spansk 29
2.4. Den fælles europæiske referenceramme for sprog 31
2.4.1. Kendskab til CEFR 31
2.4.2. Anvendelse af CEFR 32
2.5 Brobygning 34
2.5.1. Betydningen af at styrke overgangen i uddannelsessystemet 34

2.5.2. Måder hvor overgangen kan styrkes 36
2.6. Om spanskuddannelserne 37
2.6.1. Respondenternes mening om spanskuddannelsen 37
2.6.2. Eksempler på hvordan spanskuddannelserne kan blive mere eftertragtede 39

3. Opsamling 41

1. Indledning

Denne rapport formidler resultaterne fra projektet Spansk som Fremmedsprog i Danmark. En behovsanalyse af fagets videreudvikling i et brobygningsperspektiv, bevilliget af Det Nationale Center for Fremmedsprog (NCFF).

Motivationen for dette projekt stammer fra den specifikke situation, som spanskfaget på nuværende tidspunkt befinder sig i det danske uddannelsessystem. Med den nye gymnasiereform fra 2017 blev spansk som fortsættersprog prioriteret frem for begyndersprog, og spansk kan nu kun indgå som begyndersprog i studieretninger eller i en sproglig studieretning med mindst to andre sprogfag. Hvis man ønsker at vælge spansk i kombination med andre studieretninger som fx samfundsfag og engelsk, vil det kun være muligt som fortsættersprog. Da stort set ingen grundskoleelever hidtil har haft mulighed for at have spansk i 3 år i grundskolen, vil der gå nogle år, før denne studieretningskombination bliver en reel mulighed. Eleverne skal have spansk i 3 år, før det betragtes som et fortsættersprog. For at gøre det muligt at flere elever kan vælge spansk som fortsættersprog i gymnasiet, har Undervisningsministeriet siden 2017 tilbudt muligheden for at deltage i et 3-årigt forsøg med undervisning i spansk i grundskolen. Her kan eleverne fra 7.-9. klasse vælge spansk som valgfag. Forsøgets formål er at styrke fremmedsprogskompetencer samt etablere spansk som fortsættersprog i gymnasiet. Ministeriet har fået udarbejdet en læreplan og undervisningsvejledning, som skolerne skal anvende, og eleverne vil have mulighed for at få en afsluttende mundtlig prøve i 9. klasse. I denne sammenhæng har Professionshøjskolen Absalon besluttet at udbyde spansk som undervisningsfag fra sommer 2019 som led i en ny fremmedsprogsprofil.

1.1. Udgangspunkt og mål

Projektet tager udgangspunkt i *Strategi for styrkelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet*[1], og bygger videre på viden og erfaring fra andre behovsundersøgelser, som har fokuseret på henholdsvis tysk (*Kvalitetsudvikling og efteruddannelse i et brobygningsperspektiv –en behovsanalyse i faget tysk*, udarbejdet af Petra Daryai-Hansen), fransk (*Kvalitetsudvikling i franskundervisningen. En behovsanalyse*, udarbejdet af Lisbeth Verstraete-Hansen og Ana Kanareva-Dimitrovska) og engelsk (*Kvalitetsudvikling, brobygning og videreudvikling - en behovsundersøgelse i faget engelsk på tværs af uddannelsessystemet*, udarbejdet af Anja Bols Slåttvik, Line Møller Daugaard og Anne Sofie Jakobsen).

1. https://ufm.dk/publikationer/2017/strategi-for-styrkelse-af-fremmedsprog-i-uddannelsessystemet

Projektet tager afsæt i nogle af de behov, der er angivet i *Strategi for styrkelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet*:

1. Behov for et systematisk samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne

> ”De seneste års reformer af folkeskolen og ungdomsuddannelserne har skabt et behov for et systematisk samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne om sprogfagene, som kan øge kendskabet til, hvordan der undervises i sprog på forskellige uddannelsestrin, og hvordan overgangene mellem de forskellige uddannelsestrin målrettes bedst.” (s. 15)

2. Behov for efteruddannelse til sproglærere

> ”Der er i dag en veludviklet viden om, hvad der er god sprogundervisning, men der er behov for i større omfang at få omsat den didaktiske viden i sprogundervisningen på alle uddannelsesområder (...). Lærere og undervisere kan med fordel udvikle deres viden om, hvad der virker i undervisningen. Desuden kan progressionen i sprogtilegnelsen hos eleverne og de studerende styrkes i overgangen fra et uddannelsesniveau til det næste. Udfordringerne for sprogundervisningen kalder på en løbende faglig opdatering af sproglærere. Professionshøjskoler og den øvrige sektor skal derfor samarbejde om at udvikle forskellige undervisningsmetoder og tilgange, så sproglærere i grundskolen får bedre muligheder for at udvikle deres sprogkundskaber.” (s. 16)

Projektet bidrager således til at opfylde to af de overordnede målsætninger, der er angivet i strategien:

1. Flere elever og studerende skal vælge fremmedsprog og opnå solide sprogkompetencer ud over engelsk.
2. Sproguddannelserne skal være fagligt stærke og relevante uddannelser, der tiltrækker og fastholder de dygtigste studerende. Det gælder også sprogundervisningen på læreruddannelserne. (s. 4)

Således er projektets formål at identificere behovet for at styrke spanskfagets overgang og samarbejde mellem de forskellige uddannelsestrin samt afdække behovet for kvalitetsudvikling og efteruddannelse af spansklærere. Projektet skal danne grundlag for videreudvikling af spanskundervisning på alle uddannelsestrin (grundskole, ungdomsuddannelse, professionshøjskole og videregående uddannelser), og har to grundlæggende mål:

1. at afdække behovet for at videreudvikle spanskundervisningen, fx i form af uddannelse og efteruddannelse af spanskundervisere.
2. at afdække behovet for at styrke overgangen og samarbejdet mellem de forskellige uddannelsesniveauer i et brobygningsperspektiv.

For at kunne identificere disse behov blev der anvendt et spørgeskema som dataindsamlingsmetode. Spørgeskemaet skulle besvares af spansklærere fra alle tre uddannelsestrin (se spørgeskemaets design i afsnit 3).

Det vurderes, at resultaterne vil være relevante for at udvikle spanskfaget på de allerede veletablerede uddannelsesniveauer (gymnasiale og universitære) samt på de nye uddannelsesniveauer (folkeskole og professionshøjskoler). Det vurderes, at disse resultater ligeledes vil være relevante for udviklingen og implementeringen af andre sprogvalgfag på grundskoleniveau.

1.2. Projektets udvikling og gennemførsel

Projektet er gennemført af projektleder Natalia Morollón Martí (Københavns Universitet og Professionshøjskolen Absalon), en projektgruppe og en følgegruppe.

Projektgruppens funktion var at udvikle spørgeskemaet og diskutere de opnåede resultater. Følgegruppens funktion var at give feedback på det udarbejdede spørgeskema samt diskutere de opnåede resultater. Ved sammensætningen af projektgruppen og følgegruppen blev der taget hensyn til geografisk repræsentativitet såvel som til det repræsenterede uddannelsesniveau.

Projektgruppe bestod af:

Natalia Morollón Martí	Københavns Universitet
Jannie Grue[2]	Rødovre Gymnasium
Helle Dittman	Støvring Gymnasium og Støvring Skole
Tina Lynge	Egå Gymnasium
Natalia Auer	VUC og HF Vestegnen
Lucas Ruíz	Århus Akademi
Rikke Engbo Eskildsen Andersen	Skovvangsskole

Følgegruppe bestod af:

Johan Pedersen	Københavns Universitet
Susana S. Fernández	Aarhus Universitet
Petra Daryai-Hansen	Københavns Universitet
Ana Kanareva-Dimitrovska	NCFF Vest
~~Mette Skovgaard Anders~~sen	NCFF Øst

2. Mange tak til Jannie Grue for hendes hjælp med at skrive denne rapport.

Projektet blev bevilget i juni 2019, og efterfølgende blev der holdt et møde i projektgruppen med henblik på drøftelse af fokuspunkter og udvikling af spørgeskemaet.

Spørgeskemaet blev pilottestet i løbet af september 2019 og sendt endeligt ud i oktober 2019. Spørgeskemaet blev sendt til alle spanskundervisere på alle tre uddannelsestrin. Undersøgelsen lukkede den 10. november 2019. Dataanalysen blev foretaget i løbet af januar måned 2020 af projektleder Natalia Morollón Martí. I februar 2020 blev der holdt et møde med deltagelse af projektgruppen og følgegruppen, hvor resultaterne blev præsenteret og diskuteret.

1.3. Spørgeskemaets design

For at muliggøre sammenligning mellem de føromtalte fire behovsundersøgelser blev spørgeskemaet udviklet med udgangspunkt i spørgeskemaerne fra tysk- og franskundersøgelserne. Desuden blev der foretaget nogle nødvendige justeringer for at tilpasse spørgeskemaet til spanskfagets specifikke behov i uddannelsessystemet. Spørgeskemaet blev besvaret anonymt, men lærere, der kunne være interesserede i at deltage i andre projekter, kunne oplyse deres e-mailadresse.

Spørgeskemaet indeholder i alt seks sektioner og en sektion for yderligere kommentarer med både lukkede og åbne spørgsmål. Se det samlede spørgeskema i bilag 1.

1. Baggrundsspørgsmål
2. Behovsspørgsmål
3. Elevmotivation
4. Den fælles europæiske referenceramme for sprog, CEFR
5. Brobygning
6. Om spanskuddannelserne
7. Yderligere kommentarer og samarbejde

2. Resultater

Resultaterne af analysen, som bygger på svarene fra respondenterne, som har udfyldt spørgeskemaet, gennemgås i de følgende afsnit, som følger spørgeskemaets struktur som angivet ovenfor. Til slut sammenfatter vi resultaterne i afsnit 3.

2.1. Baggrundsspørgsmål

2.1.1. Antal af respondenter fordelt efter uddannelsesniveau

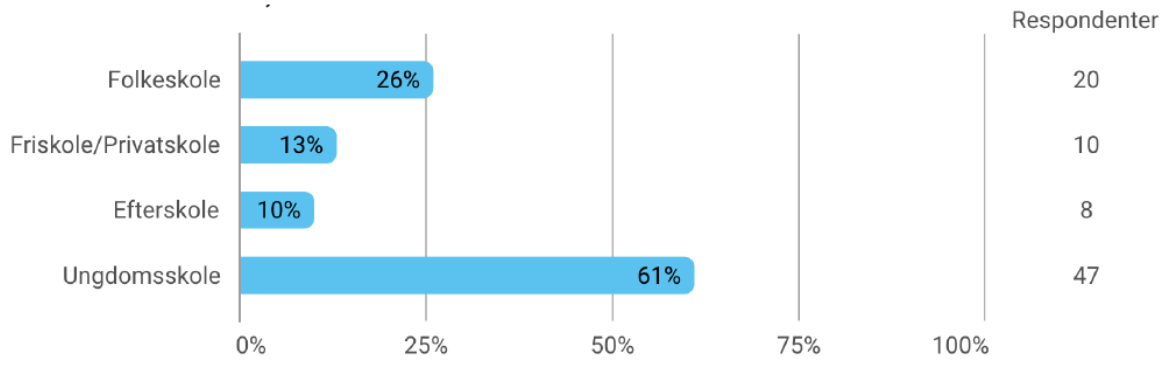
Vi modtog i alt 348 svar på spørgeskemaet, hvoraf 276 af dem gennemførte alle spørgsmål. Som vist i tabel 1 nedenfor, er det højeste antal besvarelser målt i gymnasiesektoren med 298 respondenter. Dernæst er der 85 respondenter på grundskoleniveau, 45 på videregående uddannelse og 19 på en anden type skoler som private sprogskole eller aftenskoler. Denne fordeling af respondenter på forskellige uddannelsesniveauer er forventelig, da mange ungdomsuddannelser, relativt færre grundskoler og enkelte universiteter udbyder spansk. Det er vigtigt at påpege, at det samlede antal respondenter, som vises i tabel 1, imidlertid er 447. Dette skyldes, at den samme respondent kan arbejde på mere end et uddannelsesniveau på samme tid.

Uddannelsesniveau	Respondenter	
Ungdomsuddannelse	N= 298	Flest i STX
Grundskole	N=85	Flest i folkeskole
Videregående uddannelse	N=45	Alle på universitet
Andet	N=19	Private sprogskole, aftenskoler

Tabel 1. Antal respondenter fordelt på uddannelsesniveauer

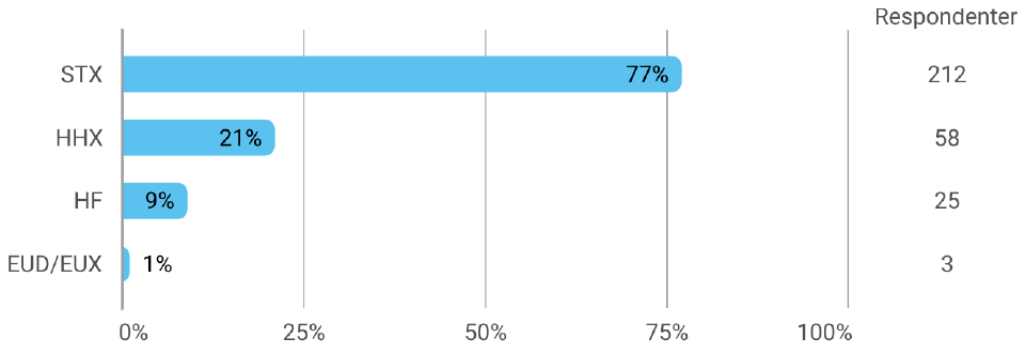
2.1.2. Institutionstype efter uddannelsesniveau

Fordelingen af lærere og undervisere fra hvert uddannelsesniveau efter institutionstype er som følgende. Som vist i tabel 2 er der 85 grundskolelærere, hvoraf 20 arbejder på en folkeskole, 10 på en fri- eller privatskole, 8 på efterskole og 47 i ungdomsskoleregi.

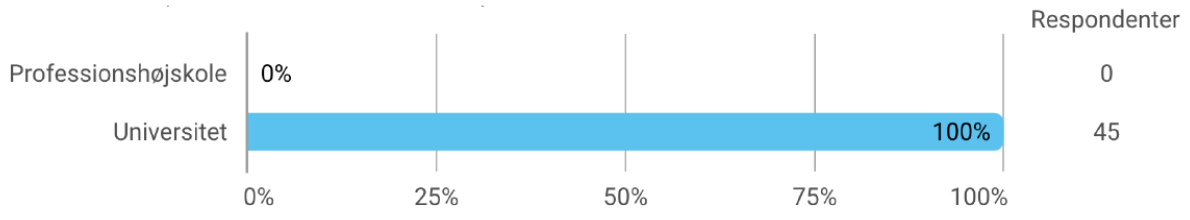
Tabel 2. Antal respondenter på grundskole. N= 85

På ungdomsuddannelserne er det STX, som har flest respondenter med 212 svar. Ifølge ug.dk[3] er der det største udbud af spansk på STX. Derefter er det HHX med 58 respondenter, efterfulgt af HF med 25 respondenter og EUD/EUX med 3 respondenter (se tabel 3).

Tabel 3. Antal respondenter på ungdomsuddannelse. N= 298

På de videregående uddannelser blev der opnået svar fra 45 respondenter, som alle underviser på universitetsniveau (se tabel 4). Der er ikke nogen professionshøjskolelærer, der har deltaget i spørgeskemaet. Dette skyldes, at det kun er Professionshøjskole Absalon, der tilbyder spansk i Danmark, og da læreren af en del af projektet, blev det aftalt, at hun ikke skulle besvare spørgeskemaet.

Tabel 4. Antal respondenter på videregående uddannelse. N= 45

3. https://www.ug.dk/

Det er vigtigt at bemærke, at der i Danmark ikke er lavet nogen oversigt over antal af spanskundervisere på landsplan, ej heller antal af undervisere på de forskellige uddannelsesniveauer. Derfor kan vi ikke fastslå, hvor stor en procentdel af de forskellige grupper af undervisere, der har deltaget i analysen, og hvorvidt vi kan generalisere resultaterne fra spørgeskemaet til at gælde hele populationen af spansklærere.

Dog udarbejder BUVM årligt opgørelser over kompetencedækning i folkeskolen, men da spansk kun er et forsøgsfag, som nogle skoler deltager i, fremgår faget ikke i denne undersøgelse. Men ved vi, at der er 550 medlemmer[4] i Spansklærerforeningen inkl. dem, der ikke længere er på arbejdsmarkedet.

2.1.3. Alder

I forhold til aldersfordeling er 73 % af respondenterne mellem 40 og 60 år.

2.1.4. Ansættelsestype

Den mest repræsentative ansættelsestype er fastansættelse, som angives af 76 % respondenterne fra grundskole, 96 % respondenter fra ungdomsuddannelse og 44 % respondenter fra videregående uddannelse.

Blandt de andre nævnte typer af ansættelser nævnes løst ansat/vikar (24 respondenter i grundskole, 4 % i ungdomsuddannelse og 23 % i videregående uddannelse).

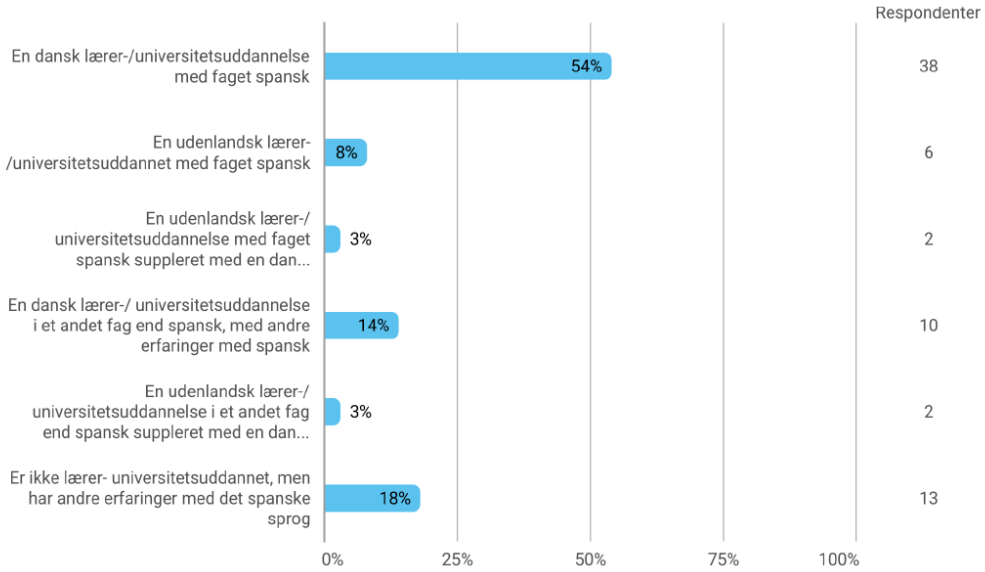
2.1.5. Uddannelsesbaggrund

I forhold til uddannelsesbaggrund ser vi, at de fleste lærere på alle tre uddannelsesniveauer har en dansk universitetsuddannelse med faget spansk. Forskellene mellem de tre uddannelsesniveauer er vist nedenfor.

I grundskolen har 54 % af lærerne en lærer- eller universitetsuddannelse med faget spansk. Eftersom de første spansklærere i grundskolen i Danmark endnu ikke er uddannet fra en professionshøjskole på undersøgelsestidspunktet, tolker vi, at alle disse lærere har en universitetsuddannelse.

Det er relevant at nævne, at 32 % af alle respondenter, som arbejder i grundskolen, ikke er uddannet som spansklærer. Som vist i tabel 5 nedenfor, angiver 14 %, at de er uddannet i et andet fag end spansk, og at deres kendskab til spansk er relaterede til andre erfaringer, og 18 % angiver, at de er hverken lærer-eller universitetsuddannet, men blot har andre erfaringer med det spanske sprog (se tabel 5). Her kan vi se, at 7 ud af de 13 respondenter har spansk som modersmål, 5 af dem har boet i et spansktalende land, mens 1 er uddannet korrespondent og har vedligeholdt sproget gennem tiden.

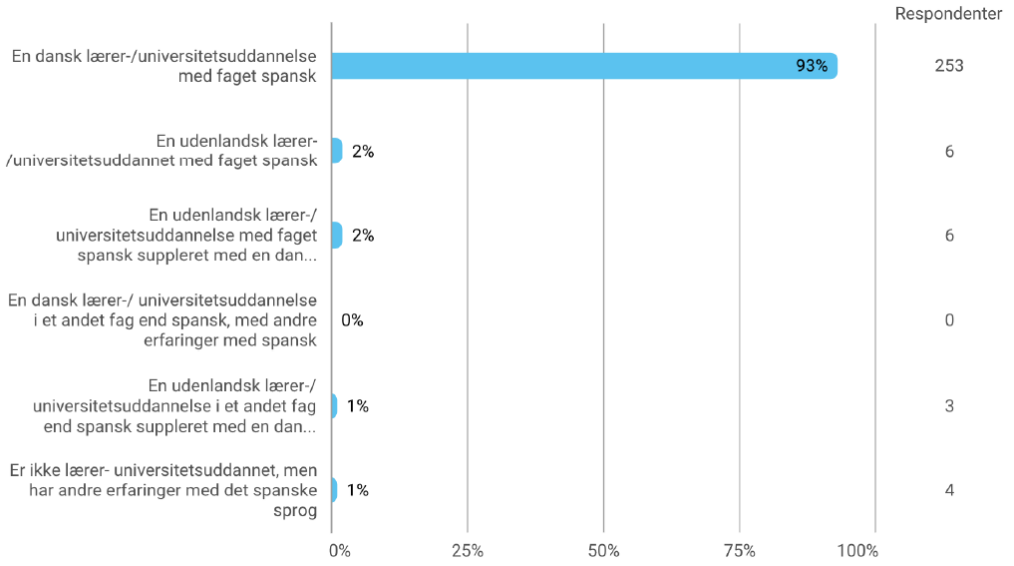
4. Tak til Spansklærerforeningen for information om medlemstal.

Tabel 5. Uddannelsesbaggrund. Grundskole

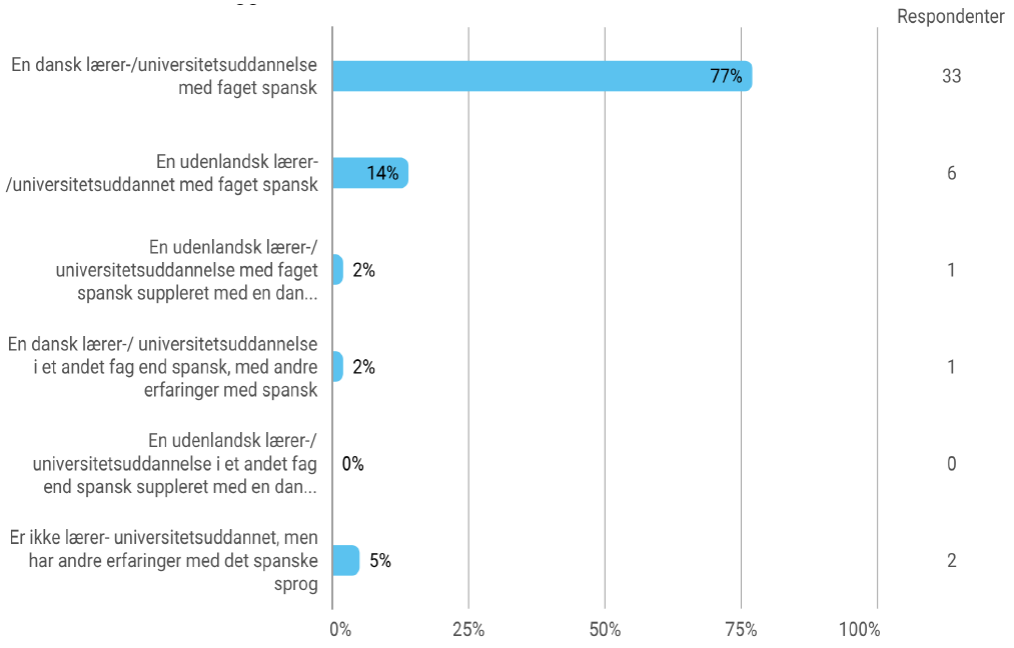
Det kommer ikke som en overraskelse, at 18 % af respondenter fra grundskolen angiver, at de ikke har en lærer- eller universitetsuddannelse, men har andre erfaringer med spansk. Som tidligere nævnt, er spanskfaget som undervisningsfag på professionshøjskolerne stadig kun på prøve, og der er i 2020 endnu ikke uddannet spansklærere fra professionshøjskolerne. Derfor tolker vi, at disse lærere er gymnasielærere, som også undervise på grundskoleniveau.

På ungdomsuddannelserne er svaret mere homogent, hvor 93 % af respondenter angiver, at de har lærer- eller universitetsuddannelse med faget spansk (77 % af dem har en dansk universitetsuddannelse, og 14 % har en udenlandske uddannelse). Kun 1 % har angivet en ikke- universitetsuddannelse (se tabel 6).

Tabel 6. Uddannelsesbaggrund. Ungdomsuddannelse

Overraskende nok viser det sig, at 5 % af universitetslærere ikke har en universitetsuddannelse, men har andre erfaringer med spansk (se tabel 7).

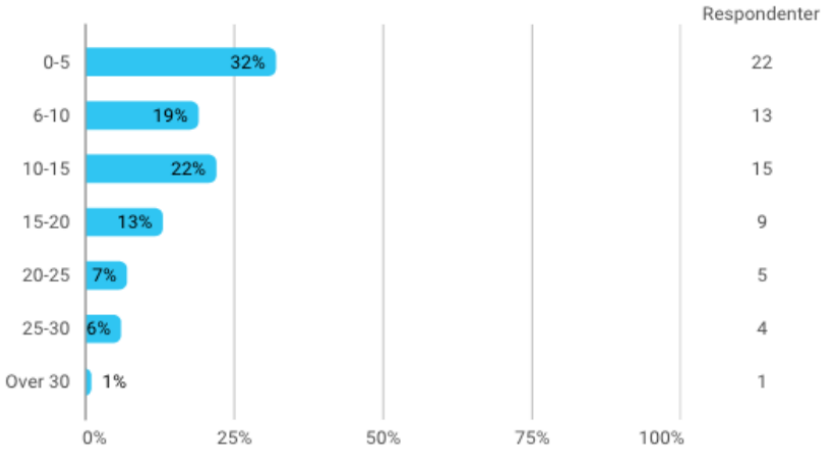

Tabel 7. Uddannelsesbaggrund. Videregående uddannelse

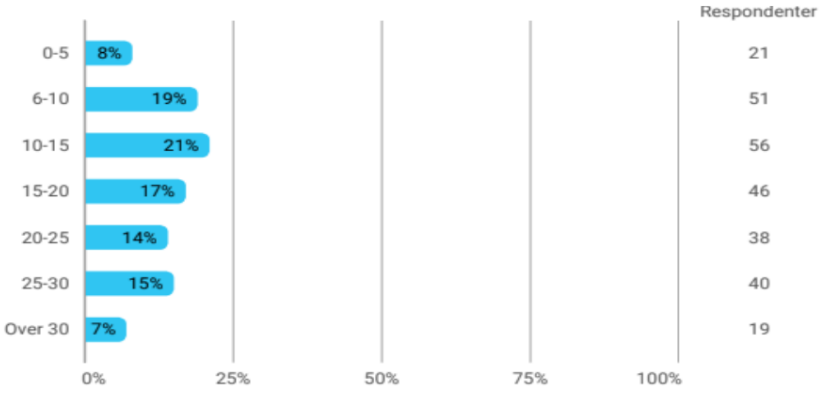
2.1.6. Undervisningserfaring

Med hensyn til undervisningserfaringen indikerer de opnåede svar, at respondenterne på ungdomsuddannelses- og universitetsniveau har nogenlunde den samme erfaring. Over halvdelen af respondenterne (66 %) har mellem 0 og 15 års erfaring, mens 44 % har mere end 25 års undervisningserfaring (se tabel 9 og 10).

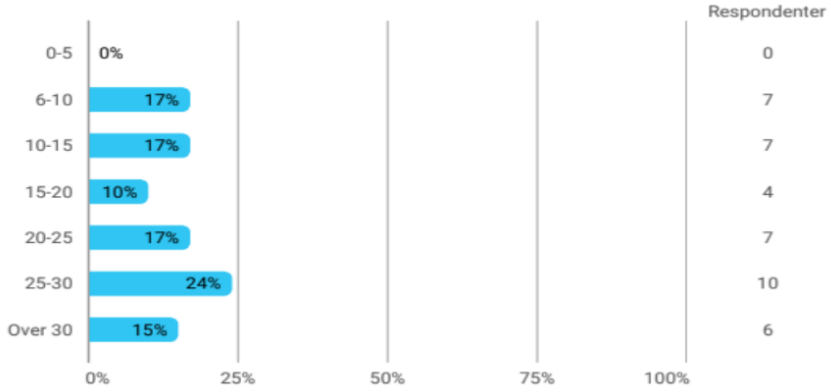
Resultaterne er lidt anderledes på grundskoleniveau (se tabel 8), hvor 32 % af respondenterne angiver at have mellem 0 og 5 års undervisningserfaring. 73 % af alle lærerne har mindre end 15 års erfaring.

Tabel 8. Undervisningserfaring. Grundskole

Tabel 9. Undervisningserfaring. Ungdomsuddannelse

Tabel 10. Undervisningserfaring. Videregående uddannelse

Den relativt lave undervisningserfaring, som angives på grundskoleniveau, kan skyldes den nylige inkorporering af det spansk grundskolerne. Det kan ligeledes ses, at 49 % af spansklærerne på grundskoleniveau har mere end 10 års undervisningserfaring i faget. Dette kan fortolkes på to måder, enten er der fordi de har erfaringer fra andre undervisningskontekster som f.eks. fra ungdomsuddannelse, eller er der fordi spansk har været et fag i grundskolen i længere tid end Undervisningsministeriet forsøg fra 2017[5] med undervisning i spansk i grundskole.

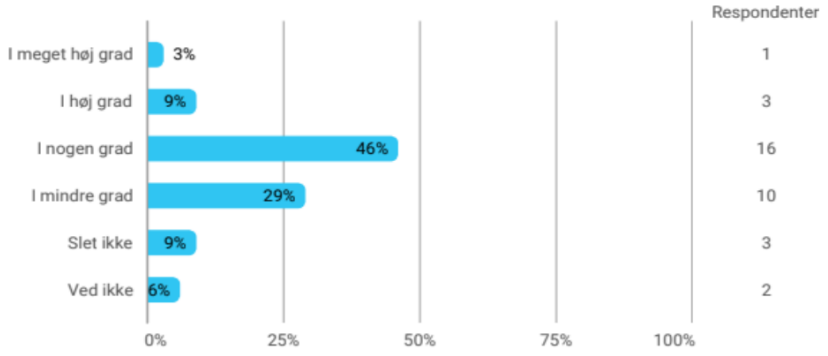
2.2. Behovsspørgsmål

Den anden sektion af spørgeskemaet fokuserer på undervisernes vurdering af egne behov for faglig opkvalificering. Sektionen indeholder fem forskellige spørgsmål, tre lukkede spørgsmål, to med Likert-skala[6], et binær spørgsmål med ja/nej valgmuligheder, og to åbne spørgsmål (se også spørgeskemaet i bilag 1).

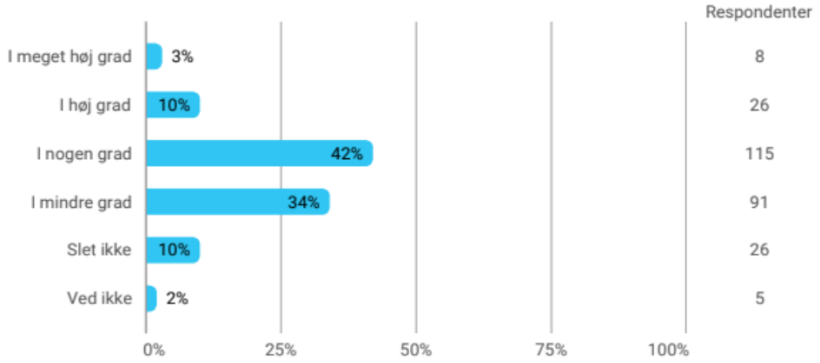
2.2.1. Behov for opkvalificering

Det første spørgsmål der stilles, er 'Oplever du et behov for opkvalificering som spanskunderviser?'. Til dette spørgsmål svarer de fleste respondenter 'i nogen grad' eller 'i mindre grad'.
Når man ser separat på svarene for hver af de tre uddannelsesniveauer, er svarene meget ens. I hhv. grundskolen (tabel 11) og ungdomsuddannelsen (tabel 12), er der hhv, samlet 58 % og 55 %, som angiver, at de har behov for opkvalificering 'i meget høj grad', 'i høj grad' og 'i nogen grad'. Desuden mener 38 % af lærerne i grundskolen og 44 % af lærerne på ungdomsuddannelserne, at de 'i mindre grad' eller 'slet ikke' har et behov for opkvalificering '.

5. https://www.uvm.dk/aktuelt/nyheder/uvm/2019/mar/190327-forsoeg-med-treaarigt-valgfag-i-spanskfortsaetter
6. Et spørgsmål med Likert-skalaen er et spørgsmål, som giver respondenterne nogle forudfyldte svarmuligheder. Denne type spørgsmål benytter en 5- eller 7-punkts skala, der spænder fra en ekstrem holdning til en anden.

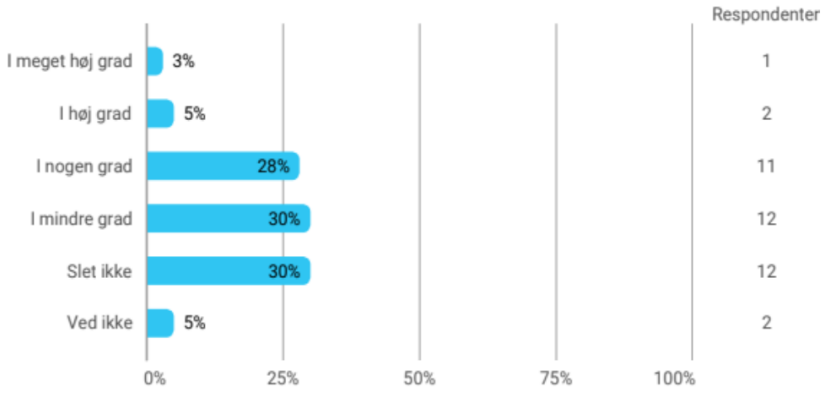

Tabel 11. Behov for opkvalificering som spanskunderviser. Grundskole

Tabel 12. Behov for opkvalificering som spanskunderviser. Ungdomsuddannelse

Svarene opnået blandt universitetsundervisere adskiller sig noget fra de to tidligere grupper, hvor samlet kun 36 % af respondenterne vurderer at have behov for opkvalificering i meget høj, høj eller i nogen grad. 60 % angiver omvendt, at de i mindre grad eller slet ikke har et ikke behov for opkvalificering (se tabel 13).

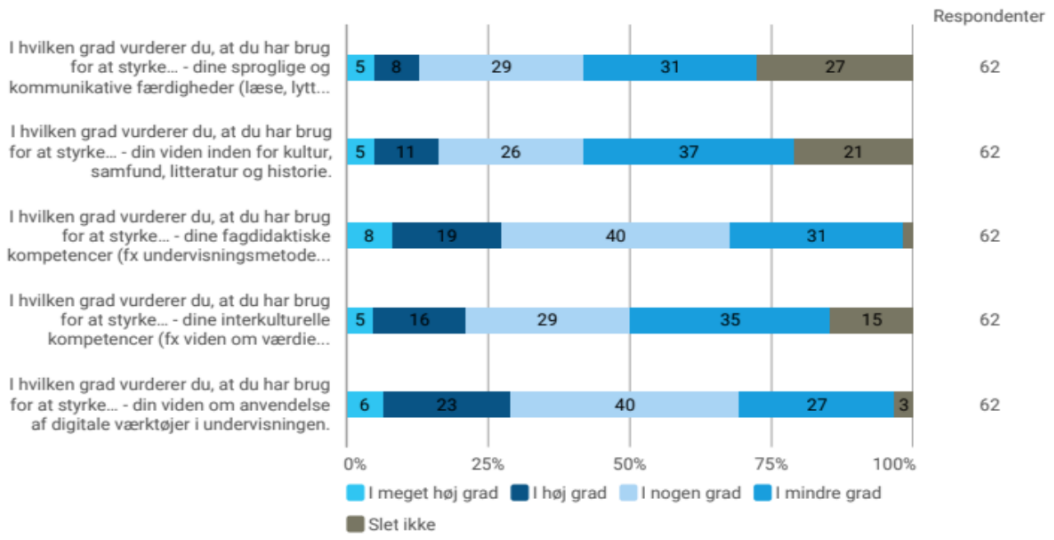
Tabel 13. Behov for opkvalificering som spanskunderviser. Videregående uddannelse

2.2.2. Behov for opkvalificering på specifikke områder

For at opnå et mere detaljeret overblik over de specifikke opkvalificeringssbehov, som denne gruppe lærere og undervisere måtte have, blev der stillet et spørgsmål, hvor de skulle vurdere, inden for hvilke område de mener at have behov for opkvalificering. De 5 specifikke områder, der blev foreslået, var (1) sproglige og kommunikative færdigheder, (2) kultur, samfund, litteratur og historie, (3) fagdidaktiske kompetencer, (4) interkulturelle kompetencer og (5) viden om anvendelse af digitale værktøjer i undervisningen. Til dette spørgsmål blev der anvendt en 5-punkt Likert-skala, hvor lærere og undervisere skulle vælge mellem 5 forskellige svarmuligheder (i meget høj grad, i høj grad, i nogen grad, i mindre grad, slet ikke).
Som tabel 14, 15, og 16 nedenfor viser, er der nogen forskel på, hvilke områder de tre grupper af respondenter vurderer, at det er nødvendigt at blive opkvalificeret inden for. Til trods for forskellen viser den samlede besvarelse fra de tre uddannelsestrin, at alle vurderer disse to områder som de vigtigste:

1. fagdidaktiske kompetencer.
2. anvendelse af digitale værktøjer i undervisning.

På grundskoleniveau er de to mest udpegede områder fagdidaktiske kompetencer og anvendelse af digitale værktøjer med henholdsvis 67 % og 69 % der svarer 'i meget høj grad', 'i høj grad', og 'i nogen grad' (se tabel 14). Behovet for at styrke interkulturelle kompetencer kommer på en tredjeplads med 50 %. Lærerne på grundskoleniveau vurderer, at de ikke har et stort behov for opkvalificering ifm. kommunikative kompetencer og viden inden for kultur, samfund, litteratur og historie (42 % i hver kategori).

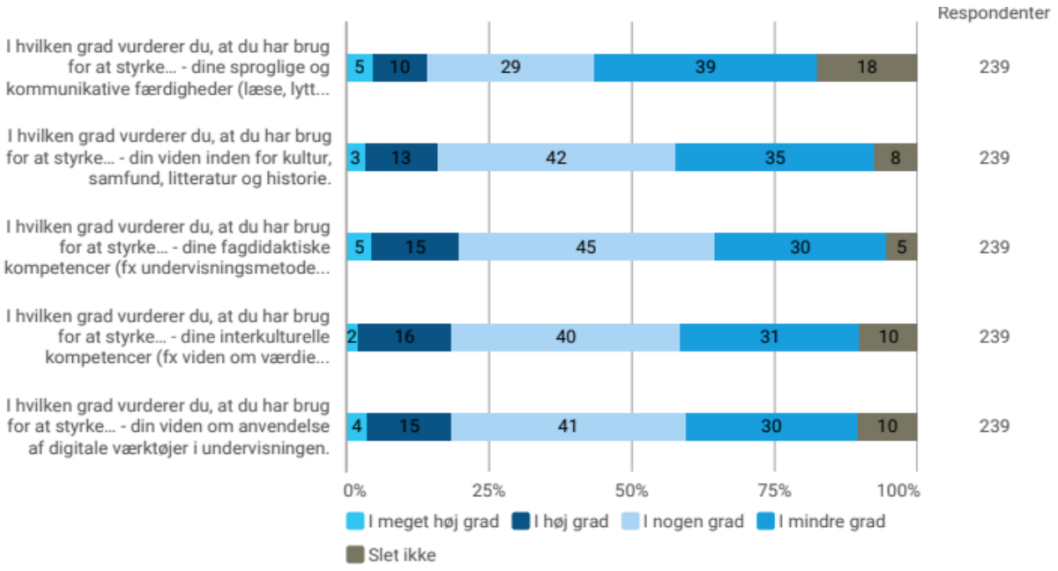

Tabel 14. Behov for opkvalificering i specifikke områder. Grundskole

Svarene fra gruppen af ungdomsuddannelses lærere viser en næsten homogen opdeling af områderne, med en lavere procentdel i styrkelse af sproglige og kommunikative

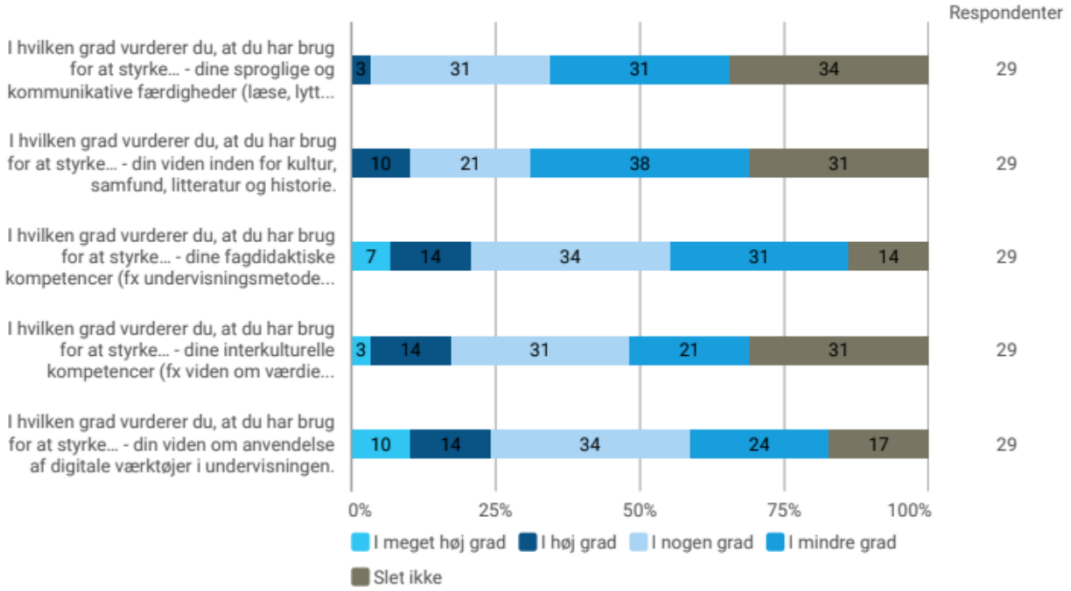
færdigheder (se tabel 15). Disse respondenter påpeger, at de har behov for opkvalificering 'i meget høj grad', 'i høj grad' eller ' i nogen grad', i de følgende områder:

1. fagdidaktiske kompetencer (65 %)
2. Anvendelse af digitale værktøjer (60 %)
3. viden inden for kultur, samfund, litteratur og historie (68 %)
4. styrkelse af interkulturelle kompetencer (58 %)

Tabel 15. Behov for opkvalificering i specifikke områder. Ungdomsuddannelse

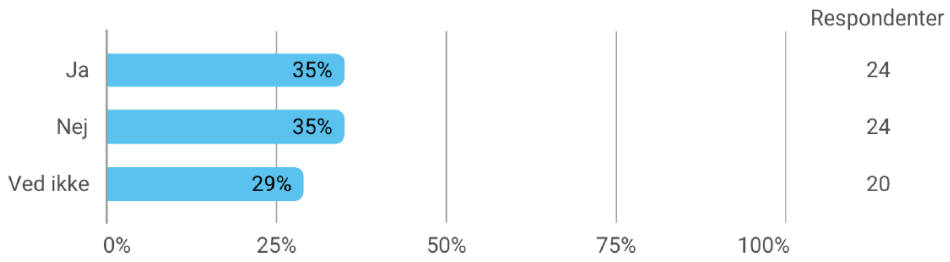
Svarene opnået blandt universitetsundervisere er noget anderledes (se tabel 16). Denne gruppe respondenter angiver styrkelse af fagdidaktiske kompetencer (55 %) og anvendelse af digitale værktøjer i undervisning (58 %) som de områder, hvor de i meget høj grad, i høj grad etc. har størst behov for opkvalificering. Universitetsunderviserne ønsker styrkelse af deres interkulturelle kompetencer (48 %), kommunikative færdigheder (33 %) og deres viden inden for kultur, samfund, litteratur og historie (31 %).

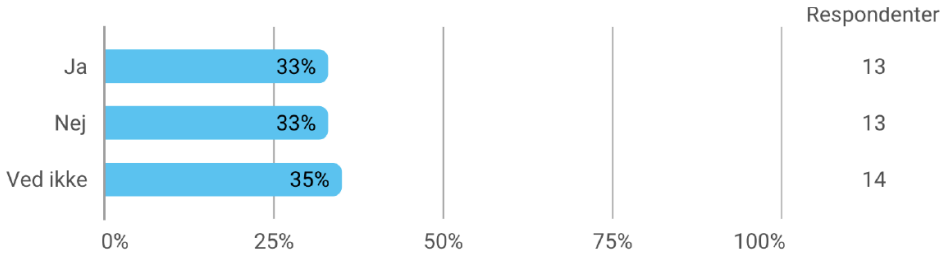
Tabel 16. Behov for opkvalificering i specifikke områder. Videregående uddannelse

2.2.3. Mulighed for opkvalificering som spanskunderviser

Det tredje spørgsmål i denne sektion omhandlede lærernes muligheder for opkvalificering. Spørgsmålet indeholder tre svarmuligheder: ja, nej, ved ikke. Svarene til dette spørgsmål fra respondenterne på grundskole og universitetsniveau er meget ens (se tabeller 17 og 18), og der forekommer en næsten ligeligt fordelt besvarelse blandt de tre foreslåede svar (ja, nej og ved ikke).

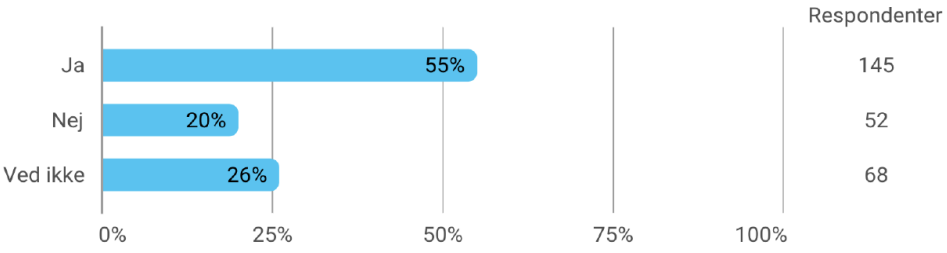

Tabel 17. Mulighed for opkvalificering som spanskunderviser. Grundskole

Tabel 18. Mulighed for opkvalificering som spanskunderviser. Videregående Uddannelse

Blandt respondenter på ungdomsuddannelser er der en anderledes fordeling af svarene (se tabel 19). Denne gruppe vurderer at have flere muligheder for opkvalificering som spanskundervisere, end respondenterne fra grundskole eller videregående uddannelse gør. Hos denne gruppe respondenter er der 55 %, som angiver at have mulighed for opkvalificering, 20 % som angiver ikke at have mulighed for det, og 26 % svarer ved ikke.

Tabel 19. Mulighed for opkvalificering som spanskunderviser. Ungdomsuddannelse

2.2.4. Forhindringer for at blive opkvalificeret

Det efterfølgende spørgsmål 'Hvad forhindrer dig i at blive opkvalificeret?', blev stillet som et åbent spørgsmål, da formålet var at opnå indsigt i undervisernes meninger om dette emne. Der blev registreret i alt 82 svar (21 for grundskolen, 48 for ungdomsuddannelses og 13 for videregående uddannelse). Kodningen af de opnåede svar i kategorier viser især økonomi og tid som de to største faktorer, som forhindrer opkvalificering.

Økonomi

38 af de 82 respondenter (46 %) angiver økonomi som årsag til at ikke blive opkvalificeret. De opnåede kommentarer om økonomi viser, at lærerne er bevidste om denne begrænsning på deres arbejdspladser. Nogle af disse svar lyder som følgende:

> 'Der er ikke penge til efteruddannelse eller kurser. Der skal spares' (Ungdomsuddannelse)
>
> 'Skolen har en meget stram økonomi. der er ikke penge til efteruddannelse' (Ungdomsuddannelse)

Tid

20 af de 82 respondenter (24 %) angiver tidsfaktoren som årsag til at ikke blive opkvalificeret. Af lærernes kommentarer fremgår det, at den manglende opkvalificering skyldes stor undervisningsbelastning, og at lærerne måske ikke har mulighed for at blive kompenseret i antallet af undervisningstimer, når de deltager i kurser.

> 'Jeg søger efteruddannelse uden for skolen ... men ressourcerne og (ikke mindst) tiden er ikke til større afbræk i skemaet. Hverdagen er presset - og vi har ikke meget tid til at opkvalificere. Ofte bliver det bare overlevelse. Lo siento' (Ungdomsuddannelse)

> 'Alt for mange timer' (Universitet)

Andre årsager

Udover tid og økonomi finder vi også blandt svarene henvisninger til andre årsager, som mangel på udbud af kurser til spansklærere i grundskolen, og en følelse, blandt gymnasielærere af, at der er mangel på relevante kurser.

> 'Der udbydes ikke relevante kurser/opkvalificeringer' (Grundskolen)

> 'Der udbydes ikke nogen kurser' (Ungdomsuddannelse)

2.2.5. Opkvalificering som spanskunderviser vurderet som relevant

I det efterfølgende åbne spørgsmål fik respondenterne mulighed for at uddybe, inden for hvilken område de vurderer, at det ville være relevant at opkvalificere sig.
Der blev registreret i alt 340 svar på dette spørgsmål (60 for grundskolen, 251 for ungdomsuddannelse og 29 for videregående uddannelse), der blev kodet efter tematisk indhold. 55 af alle disse svar blev kategoriseret som 'andet', da de ikke påpeger noget specifik aspekt eller indhold ift. opkvalificering. Denne kategori inkluderer svar som 'jeg ved det ikke' eller 'kurser', og disse svar er ikke taget i betragtning i den tematiske analyse.
I forhold til udvikling af faglige kompetencer kan det ses, at der blandt alle uddannelsesniveauerne er en efterspørgsel på kurser med både fagfagligt og metodisk indhold. Dog kommer underviserne til kort i udbuddet af kurser for spansklærere i Danmark. For grundskolelærerne, der deltager i Undervisningsministeriets forsøg med udbud af treårigt valgfag i spansk i 7.-9. klasse er der en årlig temadag med status for projektet og erfaringsdeling lærerne imellem, men der er intet fagfagligt eller didaktisk fokus. Der findes heller ikke noget kursus med fagligt indhold for grundskolelærerne, der ikke deltager i Undervisningsministeriets forsøg. For gymnasielærerne er udbuddet af kurser i løbet af et skoleår ligeledes begrænset. Alle undervisere kan deltage i det årlige FIP-kursus[7] (som plejer at ligge i foråret), hvor der er fokus på læreplaner og nye tiltag i faget,

7. Faglig Udvikling i Praksis (FIP)

som præsenteres af fagets fagkonsulent. Udover dette skal den enkelte underviser selv ud og lede for at finde kurser tilpasset spansk. Det kræver tid og plads i arbejdsskemaet, og slutteligt er der spørgsmålet om aflønning. Disse faktorer resulterer i, at kun et fåtal af spansklærere deltager i disse i deres fritid.

Kodningen af disse svar i kategorier på tværs af uddannelsesniveauer falder sammen med dem, der er præsenteret i afsnittet 4.2.2 og den viser, at lærerne vurderer at have behov for at opkvalificere sig inden for disse kompetenceområder:

1. fagdidaktik
2. interkulturelle og sproglige kompetencer
3. anvendelse af digitale værktøjer

Desuden påpeger respondenterne, at den kvalifikationsform, de ønsker, er korte kurser samt kurser i udlandet.

2.2.5.1. Udvikling af fagdidaktiske kompetencer

De tre adspurgte undervisningsniveauer har forskellige behov for opkvalificering. På grundskoleniveau angiver 32 ud af 60 respondenter (53 %), at de ønsker at kunne deltage i fagdidaktiske kurser med specifik fokus på fremmedsprogsundervisning på folkeskoleniveau.

> 'Et enkelt kursus, om hvordan man underviser unge i spansk'. (Grundskole)
>
> 'Didaktik i fremmedsprogsundervisning i folkeskolen (7.-10. klasse)' (Grundskole)

Blandt ungdomsuddannelseslærere angiver 50 ud af 251 af respondenterne (20 %) et ønske om at deltage i fagdidaktisk-relaterede kursus. Svarene fra respondenter i denne gruppe nævner eksplicit fagdidaktiske emner som f.eks. differentiering og variation i undervisningen. Derudover nævner flere, at de ønsker kurser i forhold til reformændringer.

> 'Kursus, der rammer mål for og krav til den nye eksamensform' (Ungdomsuddannelse)
>
> 'Et meget målrettet konkret praksisorienteret kursus med inspiration, som jeg kan tage direkte med hjem og prøve af på mine elever. Et kursus, som også tager hensyn til, at vi har meget forskellige elevtyper på gymnasierne fx har vi på HHX ikke de samme elever som på STX, og fx at vores HHX elever i udkantsområderne ofte har andre udfordringer end på de lidt større og klassiske HHX skoler i storbyerne. Så det jeg efterlyser, er et kursus, som ikke bare skærer alle elever over en kam, men hvor vi netop har differentiering på langs og tværs som et centralt omdrejningspunkt for at optimere vores elevers læring' (Ungdomsuddannelse)

På universitetsniveau er der i denne kategori kun blevet registreret 3 svar ud af 29 svar (10 %) med eksplicitte referencer til undervisningsdifferentiering, undervisningsdidaktik og undervisningsmetoder.

2.2.5.2. Udvikling af interkulturelle-og sproglige kompetencer

Det er hovedsageligt respondenterne fra ungdomsuddannelserne, der angiver et ønske om opkvalificering inden for det interkulturelle område.
Ungdomsuddannelseslærere vurderer i højere grad, at det er nødvendigt at udvikle den interkulturelle kompetence: 42 ud af ud af 251 respondenter (16 %) nævner eksplicit deres behov for at udvikle deres interkulturelle kompetence og et ønske om at kunne udvikle denne kompetence i forbindelse med et ophold og/eller kursus i et spansktalende land.

> 'Generelt drejer det sig om deltagelse i kurser som sikrer at jeg er opdateret. Jeg har ikke så meget styr på hvad der sker inden for litteratur i den spansksprogede verden, da eleverne sjældent når til at læse skønlitterære værker på spansk. dette kan begrænse min viden mht. det som kunne være relevant i forbindelse med SRP' (Ungdomsuddannelse)

> 'Det kunne være dejligt hvis man kunne komme på et kursus på 1-2 uger i Spanien fx med forbindelse til et spansk universitet el.lign.' (Ungdomsuddannelse)

Blandt grundskolelærere og universitetsundervisere vægtes denne kompetence ikke højt. Grundskolelærere lægger mere vægt på udviklingen af sprogfærdigheder med eksplicitte referencer til mundtlighed og grammatik.

> 'Jeg mener ikke jeg har brug for decideret opkvalificering, men som sproglærer er det altid vigtigt både at holde sit sprog ved lige men også at bevare en relation til de steder hvor sproget tales. Så derfor ville kursus i f eks Spanien være relevant. Det er dog ikke noget der er muligt på min skole' (Grundskole)

2.2.5.3. Anvendelse af digitale værktøjer

Alle tre respondentgrupper angiver, at de ønsker opkvalificering i anvendelse af digitale værktøjer, og at de ønsker det i form af kurser om brugen af teknologier og digitale hjælpemidler i generelt.

> 'Enkelte kurser med meget specifikke fokusområder (fx gode digitale programmer) som man let og uden at bruge for mange ressourcer efterfølgende kan inddrage i sin undervisning.' (Grundskole)

> 'Da jeg er alene i min faggruppe, er det især et længere sparringsforløb eller fagligt hands on kursusforløb om digitale hjælpemidler, der ville gøre en forskel' (Ungdomsuddannelse)

> 'Brug af IT i undervisningen' og 'Digitale værktøjer' (Universitet)

2.3. Elevmotivation

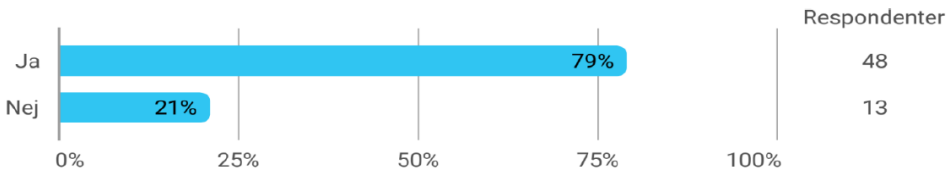
Denne sektion omhandler eleverne/studerendes motivation for at vælge spansk set fra lærernes perspektiv. Formålet med dette spørgsmål er at opnå en større forståelse af oplevelsen af elevers og studerendes motivation i valget af spansk og de hindringerne, der måtte være ved valg af spansk samt et overblik over, hvordan man får flere studerende til at vælge spansk.

Der blev stillet i alt 4 spørgsmål:

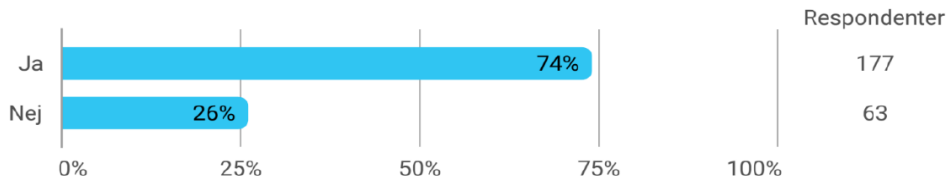
- et lukket spørgsmål med binær (ja/nej) svarmulighed: 'Synes du, at dine elever har gode muligheder for at vælge spansk i dit uddannelsescenter?'
- tre åbne spørgsmål: 'Er der noget, som du synes, forhindrer dine elever/studerende i at vælge spansk?' 'Hvorfor tror du, dine elever/studerende har valgt spansk?' og 'Hvordan kunne man få flere elever til at vælge spansk?'

2.3.1. Elevernes muligheder for at vælge spansk

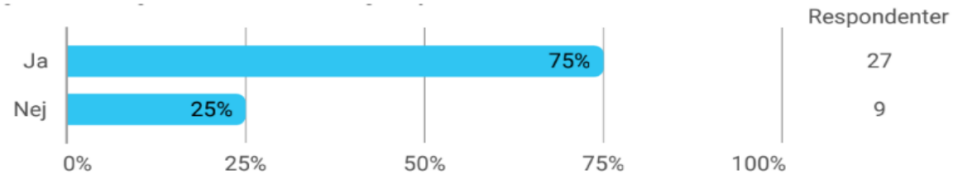
Respondenterne fra alle tre uddannelsesniveauer mener, at eleverne har gode muligheder for at vælge spansk i de respektive uddannelsescentre. I gennemsnit svarer 76 % af alle respondenter, at eleverne har gode muligheder for at vælge spansk i deres centre og 24 % svarer, at de ikke har gode muligheder for det (se tabeller 20, 21 og 22). Desuden, er der er vigtigt at pointere, at det høje antal af jasvar i grundskole kan skyldes, at det er kun lærere i spansk fra grundskole der har svaret spørgeskemaet. Da disse lærere arbejder på skoler hvor eleverne kan vælge spansk, enten som en del af forsøgsordning eller som valgfag, vurderer de, at eleverne har gode muligheder for at vælge spansk. Svarene kunne havde været lidt anderledes hvis man havde spurgt dem, om de generelt mente at eleverne har gode muligheder for at vælge spansk i grundskole.

Tabel 20. Elevernes mulighed for at vælge spansk. Grundskole

Tabel 21. Elevernes mulighed for at vælge spansk. Ungdomsuddannelse

Tabel 22. Studerendes mulighed for at vælge spansk. Videregående Uddannelse

2.3.2. Elevernes forhindring for at vælge spansk

For at få indblik i hvilke hindringer lærerne mener, der eksisterer på deres respektive uddannelsescentre i forhold til valget af spansk, blev der formuleret et åbent spørgsmål:

> 'Hvorfor synes du/eller synes du ikke, at dine elever har gode muligheder for at vælge spansk i dit uddannelsescenter? Er der noget, som du synes, forhindrer dine elever/studerende i at vælge spansk (fx strukturelle udfordringer, valgfagslovgivningen, osv.)'

Dette spørgsmål opnåede i alt 328 svar (59 svar fra grundskole[8], 234 svar fra ungdomsuddannelse og 35 fra videregående uddannelse). 34 af disse svar blev elimineret, fordi de blev anset som ugyldige, da der var ikke noget relevant indhold i svaret. Disse svartyper inkluderer for eksempel svaret -, ?, ved ikke, osv.

Den tematiske kategorisering af de 304 gyldige svar resulterede i 5 kategorier, der dækker følgende emner:

1. Strukturelle udfordringer
2. Valgfagsordning
3. Studieretninger
4. Politisk diskurs
5. Dimensionering

Analysen af de opnåede svar præsenteres efter uddannelsesniveau nedenfor.

2.3.2.1. Grundskole

Der er opnået 54 gyldige svar fra grundskolen. Analysen af disse viser, at 13 ud af 54 respondenter (24 %) vurderer, at der er ikke noget, der forhindrer eleverne i at vælge spansk, og 41 ud af 54 lærere (76 %) vurderer, at der er noget, der forhindrer eleverne i det. Disse svar kan virke som en modsigelse, hvis vi sammenligner dem med svarene opnået i det forrige spørgsmål, men vi mener, at det kan skyldes, hvordan det forrige spørgsmål blev formuleret i spørgeskemaet.

8. Antallet af svar i dette spørgsmål, der indikerer, at der er hindringer for at vælge spansk, falder ikke sammen med procentdelen opnået i det foregående spørgsmål (se afsnit 4.3.1).

Blandt de svar, der indikerer, at eleverne har gode muligheder for at vælge spansk, påpeges det, at spanskfaget behandles på samme måde som andre sprogfag på deres institutioner.

> 'De har gode muligheder pga. den skema-mæssige placering og fordi vi vægter spansk på linje med tysk. De vælger enten eller' (Grundskole)

Omvendt peger de respondenter, der angiver, at der er ikke gode muligheder for at vælge spansk, at det skyldes (1) den nye valgfagsordning, (2) forpligtelsen fra elevernes side til at have det samme fag i tre år, i det tilfælde hvor skolen deltager i forsøget, der tilbydes af ministeriet og (3) manglende kommunikation og samarbejde mellem skoler og ungdomsskoler, som står for spansk undervisning.

> 'Med den nye valgfagsordning er det blevet meget, meget svært at vælge spansk. Der skal velvilje fra ledelsen til og fifles lidt med understøttende og studietid for at det lader sig gøre. Hvis faget vælges som 3-årigt valgfag, har eleverne ikke mulighed for at vælge andet end spansk, og det er der mange, der ikke vil, da der er mange andre spændende tilbud i valgfagsudbuddet. Havde faget derimod været på linje med tysk og fransk, ville eleverne have meget bedre mulighed for at få spansk' (Grundskole)

> 'Der er gode muligheder, men folkeskolen har ikke interesse i at kommunikere ordentligt med ungdomsskolen (som står for undervisningen). Folkeskolen ændrer meget tit elevernes skema uden at kommunikere det videre til spansklæreren.
> Elevernes fravær fra spanskundervisningen har ingen konsekvens (det virker som om at spanskfaget har ikke samme status som de øvrige skolefag, selvom det er et skolevalg dag). Folkeskolen støtter ikke op om at eleverne læser spansk i mere end et år, selvom muligheden er der. Det afbryder sproglærings forløbet. Folkeskolen opfordrer eleverne til at tage et nyt valgfag hvert år (i 7,8 og 9. klasse)' (Grundskole)

2.3.2.2. Ungdomsuddannelse

Blandt de 211 svar opnået på dette uddannelsesniveau, angiver 44 respondenter (21 %), at der ikke er noget, som forhindrer deres elever i at vælge spansk, og 167 (79 %) vurderer, at der er noget, som forhindrer eleverne i det. Igen her kan det ses, at disse svar ikke stemmer overens med svarene opnået i det forrige spørgsmål. Der er dog vigtigt at pointere, at blandt de 44 svar, som angiver, at der er ikke noget, som forhindrer eleverne i at vælge spansk, tilføjes ofte kommentarer med referencer til de ulemper, som studerende kan støde på, hvis de vælger spansk.
Blandt de svar, som relaterer til gode muligheder for at vælge spansk, kan vi bl.a. læse:

> 'Det er muligt at have spansk på samtlige af gymnasiets studieretninger. Fransk og spansk er lige stillet på det gymnasium, hvor jeg underviser. Samtidig synes jeg, at der bakkes op om sproglige aktiviteter/arrangementer i alle 2. fremmedsprog, dvs. fransk, spansk og tysk' (Ungdomsuddannelse)

‘Alle har mulighed for at vælge spansk, men mange fravælger begyndersprog, fordi de ikke vil have 5 fag på A-niveau (de fleste studieretninger har i forvejen 2 fag på Aniveau)’ (Ungdomsuddannelse)

De respondenter, der refererer til de udfordringer, som deres elever har, fordi de har valgt spansk, peger hovedsageligt på to kategorier: (1) strukturelle problemer og (2) opbygning i studieretninger.

‘De har mulighed for at vælge spansk både på en studieretning og som valgfag. Men de bindinger, der ligger i bekendtgørelsen fra UVM ift. spansk bevirker, at spansk som fag hæmmes’ (Ungdomsuddannelse)

‘Strukturen i systemet - altså at de først skal have valgfag på 3.G og at det i dag er et krav med minimum mat A gør det svært for eleverne at vælge spansk, da mange bruger ét af deres valgfag på at løfte MAT og også gerne vil have yderligere et valgfag. Det er ikke muligt, hvis man vælger spansk’ (Ungdomsuddannelse)

2.3.2.3. Videregående uddannelse

På videregående uddannelse blev der registreret 31 gyldige svar, og her angiver 5 respondenter (16 %), at der ikke er nogen forhindring for deres studerende i at vælge spansk. 26 (84 %) vurderer, at der er forhindringer, og af disse er den politiske diskurs og dimensionering primære årsager.

‘Der er en politisk diskurs som peger væk fra sprog og i en naturvidenskabelig retning’ (Universitet)

‘På grund af dimensioneringen er spansk på universitetsniveau blevet begrænset’ (Universitet)

‘Mine studerende har allerede foretaget et valg, når de kommer hos os på universitetet, så spørgsmålet giver ikke rigtig mening i min kontekst, men jeg oplever selvfølgelig at den almindelige manglende forståelse i Danmark for vigtigheden af at kunne et fremmedsprog godt influerer på sprogfagenes situation, det gælder ikke kun spansk’ (Universitet)

2.3.3. Motivation for at vælge spansk

For at vurdere oplevelsen af elever/studerendes motivation for at vælge spansk blev lærerne og underviserne spurgt ‘Hvorfor tror du, dine elever/studerende har valgt spansk?’ Spørgsmålet blev stillet som et åbent spørgsmål for at ikke begrænse deres svar. Vi er bevidste om, at svarene ikke repræsenterer et retvisende billede af elevernes motivation for at væge spansk, men de viser respondenternes opfattelse af elevernes motivation. Kodning af svarene fra de tre grupper af respondenter viser to dominerende kategorier:

1. interesse for det spanske sprog og kultur

2. fravalg fra andre sprogfag

I grundskolen blev der registreret 61 svar. Kodning af de svar viser, at 13 ud af 61 respondenter (36 %) mener, at deres elever vælger spansk som et fravalg af de andre fremmedsprog. I disse svar henvises der mest til et fravalg af faget tysk, men der er også nogle enkelte, der angiver det som et fravalg af fransk. 33 ud af 61 respondenter (64 %) angiver, at deres elever vælger spansk, fordi de synes, at det er et interessant sprog. Andre svar nævner også en interesse for spansksproget musik, film og serier.

> 'Det er et stort sprog, hvilket de fleste godt ved inden opstart. Der er en del populærmusik på spansk, hvilket også vækker nogle elever' (Grundskole)
>
> 'Mange ønsker at prøve kræfter med et andet fremmedsprog end tysk. Flere elever synes spansk er mere relevant, idet den spansktalende verden er mere præsent end fx den tysktalende' (Grundskole)

På ungdomsuddannelsesniveau blev der registreret 236 svar. Kodningen af disse svar efter emne viser et billede svarende til det, der blev præsenteret i grundskolen. Respondenter på ungdomsuddannelse angiver også, at beslutningen om at vælge spansk hovedsageligt er baseret på en interesse i sprog og kultur (62 %) og som et fravalg af andre fremmedsprog som tysk og fransk (38 %).

> 'De ønsker at slippe for tysk eller fransk, hvis de har dårlige oplevelser med fra folkeskolen. De synes, at landet og dets kultur er spændende og at sproget er flot, og de tænker at det er mere anvendeligt end de andre sprogmuligheder, fordi der er så mange der taler spansk i verden' (Ungdomsuddannelse)
>
> 'Interesse for de spansktalende landes kultur eller ønske om at "starte på en frisk" i forhold til fremmedsprog' (Ungdomsuddannelse)

Blandt videregående uddannelse finder vi nogle andre typer svar end de tidligere nævnte for hhv. grundskole og ungdomsuddannelse. På dette uddannelsestrin blev der registreret 35 svar, hvor de fleste refererer til et ønske om at lære mere om det spanske sprog, kultur og samfund.

> 'Det er meget blandet. Jeg tror at der overordnet er to slags studerende som vælger spansk på universitetet. Dem som har rejst og som har en autentisk interesse for sproget og de spansktalende kulturer og historier, og så dem der ikke ved hvad de ellers skulle vælge. De første er typisk dedikerede og gode studerende, de andre kan blive fanget af faget og udvikle sig til dedikerede studerende, men er ellers tunge i det og et problem. Naturligvis blander disse stiliserede typer sig i virkeligheden ….' (Universitet)
>
> 'De er interesserede i den spansktalende verden, mennesker, kultur, historie og sprog som kommunikationsmiddel.' (Universitet)

2.3.4. Om hvordan man kunne få flere elever til at vælge spansk

For at få indblik i lærernes holdning til hvordan man kan får flere studerende til at vælge spansk, blev dette spørgsmål formuleret som et åbent spørgsmål. Spørgsmålet blev tilpasset hvert af de tre uddannelsesniveauer.
I grundskolen blev der registreret 59 svar, hvor de oftest nævnte holdninger er følgende:

1. at sidestille spansk med fransk og tysk
2. at uddanne flere folkeskolelærere i spansk
3. at udvikle undervisningsmateriale til grundskoleniveau

Respondenternes svar på grundskoleniveau viser et tydeligt billede af, at faget er i sin opstartsfase, hvor de basale nødvendigheder som lige vilkår, fagligt uddannet personale og materialer til undervisningen spiller en klar rolle i forhold til at vække interessen hos flere elever.

> 'Sidestille med fransk/tysk i folkeskolen, lave sjovt og spændende undervisningsmateriale og benytte sig af forskellige kulturelle tilbud i de store byer som supplement. Lave studie- og sprogrejser til Spanien.' (Grundskole)
> 'Uddanne flere lærere, så det kan udbydes i folkeskolen på linje med tysk og fransk.' (Grundskole)

På ungdomsuddannelserne blev spørgsmålet tilpasset den specifikke gymnasiestruktur. Ud over spørgsmålet om, hvordan man kunne få flere elever til at vælge spansk, blev der også spurgt ind til en mulig årsag til, at færre og færre elever vælger spansk som studieretningsfag. Yderligere blev der spurgt om lærernes mening om, hvordan en super-sproglig studieretning påvirker eleverne til at vælge spansk, og ikke mindst hvordan man kan få flere elever til at vælge spansk som 2. fremmedsprog uden for studieretningen.

Til spørgsmålet 'Hvordan kunne man få flere elever til at vælge spansk på en studieretning?' blev der registreret 234 svar. Kodningen af disse svar viser, at respondenterne refererer primært til tre områder:

1. Ændringer i studieretningsstrukturen
2. Styrkelse af brobygning
3. Fremhævelse af sprogets betydning

> 'Ved at åbne studieretnings bindingerne og give spansk samme rettigheder som tysk og fransk' (Ungdomsuddannelse)
>
> 'Det kunne være rart at kunne bygge bro til grundskolen og måske allerede hér få lov at præsentere dem for de muligheder, som spanskfaget giver' (Ungdomsuddannelse)

Til spørgsmålet om 'Færre og færre elever vælger spansk som en del af deres studieretning. Hvad er årsagen til dette efter din mening?' blev der registreret 233 svar, og analysen viser tre dominerende svar:

1. Relevansen af faget med hensyn til de universitetsstudier, der skal læses
2. Stort antal fag med niveau A
3. Den favorisering, som fransk og tysk har i systemet sammenlignet med spansk

'Ansøgertallet til den sproglige studieretning varierer meget fra år til år, og det kan måske handle om det samfundsmæssige fokus som synes at være på de naturvidenskabelige fag - og retninger. Ønsket om matematik på højt niveau - bekymringer om, hvad jeg kan bruge en sproglig studieretning til på den lange bane' (Ungdomsuddannelse)

'I mange studieretninger vil valget af spansk betyde, at de ender med 5 A-niveau fag. Det afskrækker mange' (Ungdomsuddannelse)

'Samfundsdebatten er præget af negative holdninger til spansk og de mennesker der skulle varetage spansk interesser på lige fod med de øvrige sprogfag, fremhæver for det meste fransk og tysk som vigtige. Det er en helt igennem urimelig ageren. Den seneste reform hvor fransk og tysk kunne oprettes med samfundsfag har i den grad også svækket mulighederne for spansk studieretning' (Ungdomsuddannelse)

Der er registreret 233 svar til spørgsmålet om, hvordan man kan få flere elever til at vælge spansk som 2. fremmedsprog uden for studieretningen. Kodning af disse svar viser to dominerende kategorier:

1. Stort antal af A-fag
2. Diskursen i samfundet omkring sprog

'Færre A-niveaufag i studieretningen, så spansk ikke bliver det 5. A-niveaufag. Eller mulighed for spansk på B-niveau' (Ungdomsuddannelse)

'Det er vigtigt, at det ikke påvirker deres skema negativt. Derudover trænger vi også til, at både samfund og skoler tager sprog alvorligt. Der er en opfattelse af, at det er de naturvidenskabelige fag, der er de vigtigste' (Ungdomsuddannelse)

'Som forrige svar - men jeg har ikke en løsning. Jo, bindingerne skal væk, så de kan vælge spansk i alle studieretningerne. Vi skal tiltrække flere -dygtige- elever, men de mange års reklame for NV har jo virket - og nu forstår man ikke hvorfor alle vælger de naturvidenskabelige studieretninger:-) Vi skal have vendt skuden, så sprog også er hipt (og det skal starte i folkeskolen) og så sprog OGSÅ kan være adgangsgivende til Uni' (Ungdomsuddannelse)

På videregående uddannelse blev der registreret 35 svar til dette spørgsmål, og kodning af disse svar resulterer i to dominerende svar:

1. Retorikken i samfundet
2. Muligheder for relevante job

'Ændre retorikken i medierne/folkeopinionen. Godt nok påpeges det af flere, at der er behov for fremmedsprog, men samtidig italesættes humaniora (og særligt sprog) som noget, der ikke kan bruges til særligt meget, men derimod fører til arbejdsløshed' (Universitet)

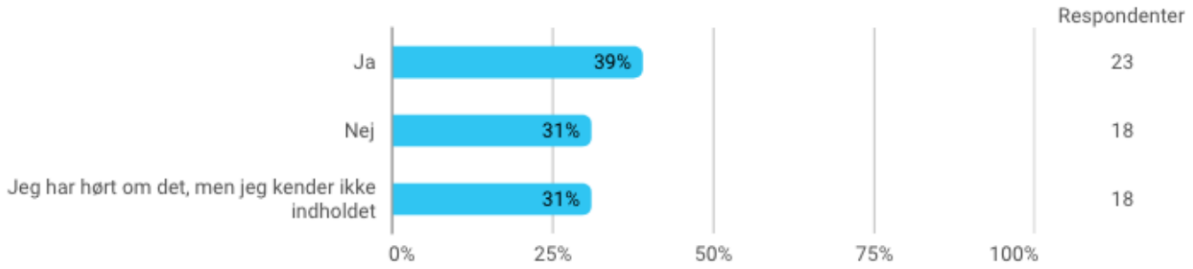
'At tilbyde professionelle muligheder -borsæt fra gymnasieundervisning Formentlig ved at afklare og opgradere de jobmæssige muligheder efter endt uddannelse' (Universitet)

2.4. Den fælles europæiske referenceramme for sprog

2.4.1. Kendskab til CEFR

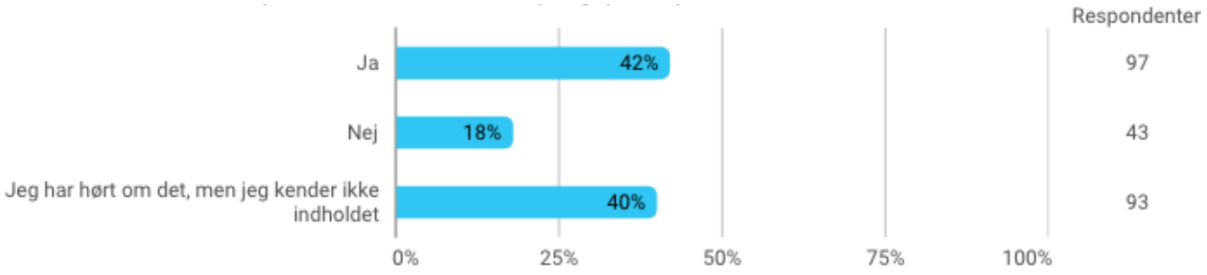
I vejledningen for spanskfaget fra 2020[9] henvises der til CEFR-målene som et nyt redskab til at arbejde med sproget. De følgende spørgsmål er stillet for at afdække lærernes kendskab til og anvendelse af CEFR.

Ud fra respondenternes tilkendegivelse kan vi tydeligt danne os et overblik over det generelle kendskab til CEFR blandt alle uddannelsesniveauer. Der er sammenlagt, på alle tre niveauer, flere lærere, som ikke kender til CEFR, end der kender til CEFR. Tabellerne 23, 24 og 25 viser kun til kendskabet og refererer ikke til anvendelsen af CEFR-målene. Respondenternes svar mht. anvendelsen af CEFR gennemgås i næste afsnit.

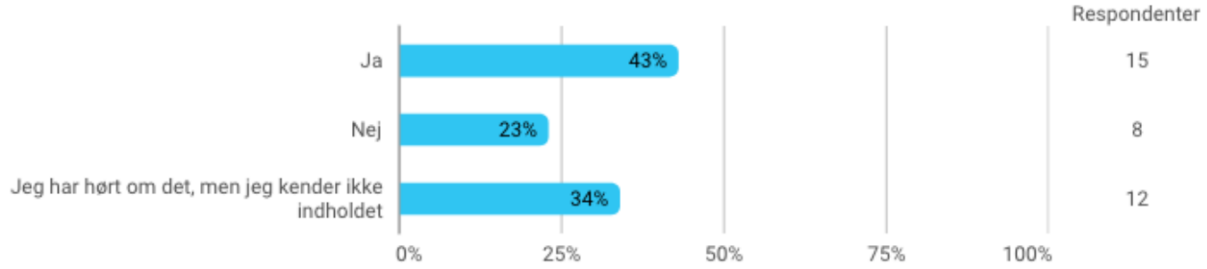

Tabel 23. Grundskole

9. Spansk begyndersprog A, stx - Vejledning - 2020, p 3

Tabel 24. Ungdomsuddannelse

Tabel 24. Ungdomsuddannelse

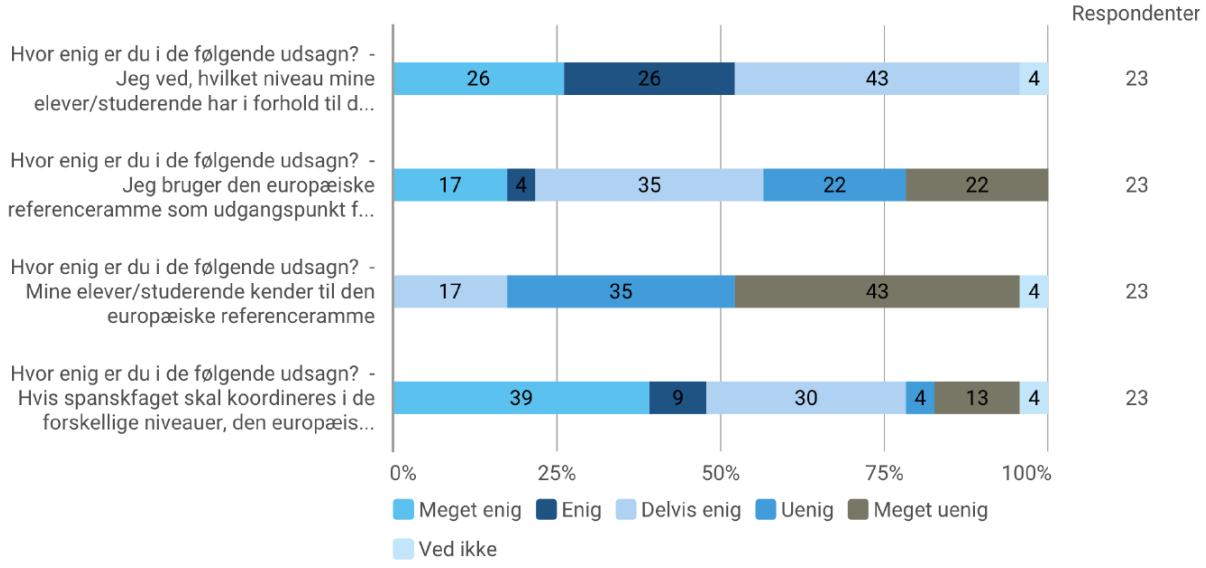
2.4.2. Anvendelse af CEFR

Ved dette spørgsmål er respondenterne opdelt efter, hvilken uddannelsesinstitution de arbejder på. Alle har tilkendegivet, hvor enige de er i fem udsagn vedrørende CEFR-målene i undervisningen (se tabellerne 26, 27 og 28).
Det ses tydeligt, at respondenterne fra grundskolen (tabel 24) har et andet kendskab til CEFR end lærerne i gymnasiesektoren. Allerede i hæftet for Fælles Mål for engelsk i 2009[10] blev der refereret til CEFR som fælles referenceramme for sprog på grundskoleniveau. Grundskolen har altså haft længere tid til implementering af CEFR og anvendelsen af samme i undervisningen, hvorimod ungdomsuddannelserne først har hørt om dette i forbindelse med gymnasiereformen i 2017.

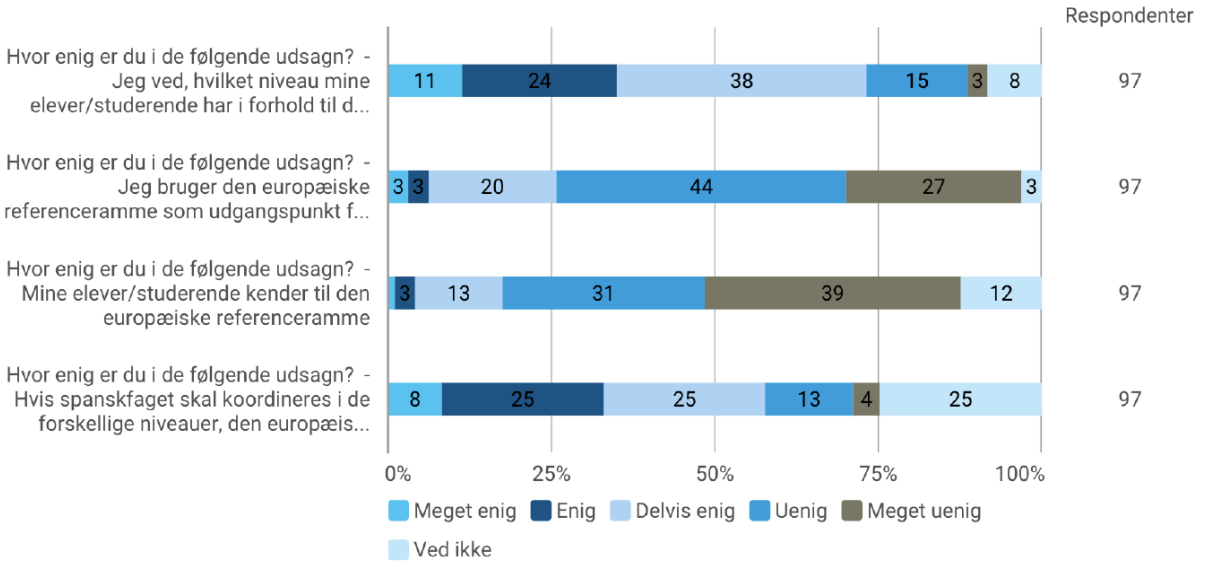
Eftersom de forskellige uddannelsesniveauer er blevet introduceret til CEFR på forskellige tidspunkter, kan dette være årsagen til, at besvarelserne til udsagnene er så forskellige mellem de forskellige grupper.

Ligeledes kan disse forskelle i kendskab til, forståelse af og tilpasning til CEFR føre til uenighed i koordinering af uddannelsesniveauerne, da lærerne ikke har samme referenceramme og forståelse for de forskellige sprogniveauer afhængigt af uddannelsesinstitutionen, hvilket kan give en problematisk brobygning lærerne imellem.

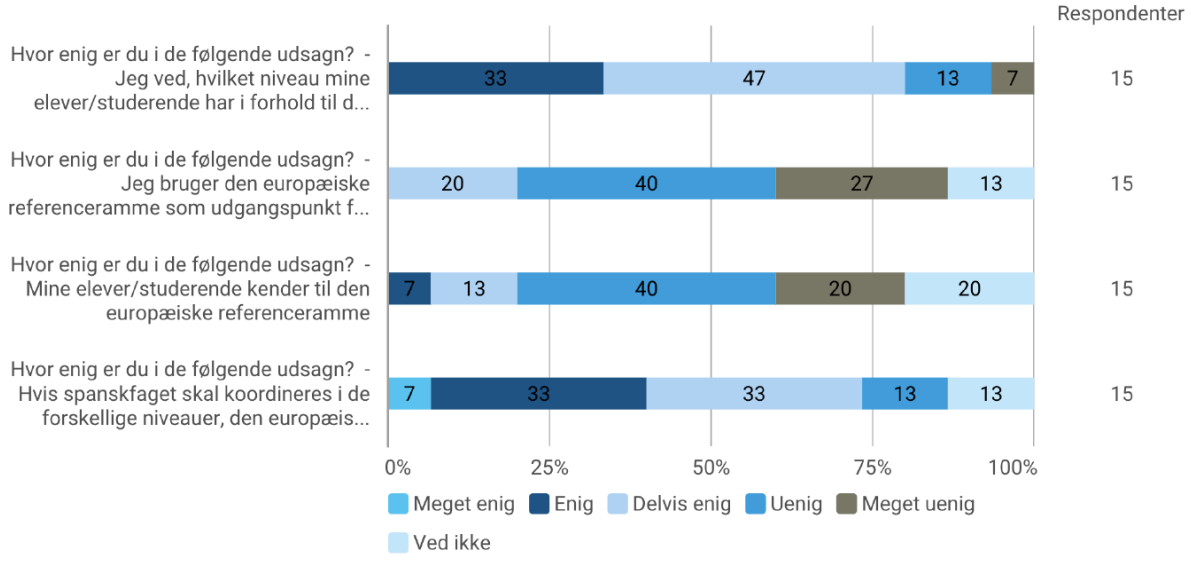
10. Fælles Mål Engelsk- faghæfte 2, nr. 4- 2009, UVM

Tabel 26. Anvendelse af CEFR. Grundskole

Tabel 27. Anvendelse af CEFR. Ungdomsuddannelse

Tabel 28. Anvendelse af CEFR. Videregående Uddannelse

Ydermere kan vi konkludere, at indenfor spanskfaget bliver CEFR ikke benyttet som et redskab til sprogtilegnelse. Når der kigges på procentsatsen for, hvilke grupper der kender til CEFR, og det sammenlignes med lærerens anvendelse af samme, kan vi se, at mange lærere, der kender til CEFR, ikke bruger den aktivt i undervisningen, som et redskab. Hvad der skyldes denne forskel, vides ikke, og har ikke været et fokus i undersøgelsen.

2.5 Brobygning

Denne sektion fokuserer på brobygning og spansklærernes syn på samme. Analysen af denne del er baseret på respondenternes besvarelser til to åbne spørgsmål:

> 'Hvorfor det ville have betydning for dig og dine elever/studerende, at overgangene i uddannelsessystemet blev styrket?'
>
> 'På hvilke måder synes du, at overgangene kan styrkes?'

I de to følgende afsnit præsenteres en analyse af respondenterne svar på hvert af disse spørgsmål efter uddannelsesniveau.

2.5.1. Betydningen af at styrke overgangen i uddannelsessystemet

Kodningen af opnåede svar på de tre uddannelsesniveauer (36 for grundskole, 115 for ungdomsuddannelse og 14 for videregående uddannelse) viser to typer svar, der overordnet peger på hvad det vil betyde at styrke overgangen i uddannelsessystemet:

1. Vil øge elevernes og studerendes bevidsthed om, hvad det kræves i spansk i det næste uddannelsesniveau.
2. Vil hjælpe elever og studerende til at træffe kvalificerede valg.

Når vi kigger nærmere på svarene fordelt på uddannelsesniveau, finder vi en forskel i den betydning, som hvert af de tre uddannelsesniveauer tillægger brobygning i forbindelse med spansk.
Respondenterne på grundskoleniveau angiver at samarbejde med det næste uddannelsesniveau ville være vigtigt for at tydeliggøre de mål og krav, der stilles i gymnasiet, skabe en synlig kontinuitet og sikre sammenhæng mellem niveauerne.

> 'Et bedre og styrket samarbejde mellem grundskolen og ungdomsskolen ville være rigtig godt for at både målopnåelsen på grundskolen samt på ungdomsuddannelsen' (Grundskole)

> 'For eleverne er det vigtigt at kunne se "den røde tråd", se at der rent faktisk er en sammenhæng, som båder er givende og som forpligter. Det er en form for fastholdelsesstrategi, når man kan se hvor man startede, hvor langt man er, og hvad det skal ende med' (Grundskole)

På ungdomsuddannelsen påpeger respondenterne, at styrkelse af samarbejdet mellem de forskellige uddannelsesniveauer vil øge elevernes interesse i faget.
Derudover påpeger de også på vigtighed i at fokusere på de sproglige ressourcer, som eleverne har i forbindelse med at lære andre sprog.

> 'Det vil give eleverne mere tryghed og interesse, hvis jeg som gymnasielærer, på forhånd, ved, hvad de har beskæftiget sig med i spansk i grundskolen. Der vil være et bedre flow i undervisningen' (Ungdomsuddannelse)

> 'Læringen vil styrkes, hvis vi bygger videre på elevernes viden og sproglige bevidsthed fra grundskolen til gymnasiet. Der ligger en viden og forforståelse som vi som lærere skal hjælpe med at aktivere hos eleverne. Det nytter heller ikke hvis vi forventer at eleverne kommer med nogle andre forudsætninger end de gør. Vi må tage udgangspunkt i det eleverne har med fra tidligere. På samme måde er det vigtigt, at eleverne rustes til videregående uddannelse, både specifikt i sprog og bredt i forhold til deres studiekompetence. Jeg har tidligere arbejdet på et universitet, hvor vi så at det sproglige niveau i spansk ikke var som vi syntes det burde hos mange studerende ved studiestart.' (Ungdomsuddannelse)

Det er også relevant at påpege, at 23 ud af 115 respondenter på dette uddannelsesniveau indikerer, at det ikke er relevant at styrke brobygning, da de ikke modtager skoleelever, der har modtaget spanskundervisning i grundskolen. Denne type svar indikerer, at lærere i ungdomsuddannelses kun forstår brobygning i forhold til tidligere uddannelsesniveau og ikke til de videregående.

> 'Det er ikke relevant, fordi de er nybegynder, når de starter' (Ungdomsuddannelse)

Der er få ungdomsuddannelseslærere, der henviser til et behov for styrkelse af brobygning i forbindelse med det næste uddannelsestrin (professionshøjskole og universitetet), idet

de angiver, at kun et mindretal af deres elever vælger at læse spansk på videregående uddannelse.

> 'Jeg har endnu ikke haft elever, der før har haft spansk i grundskolen, og meget få elever vælger spansk i gymnasiet fordi de vil læse spansk på universitetet, så jeg har endnu ikke oplevet, at overgangene har været relevante' (Ungdomsuddannelse)

Respondenterne fra videregående uddannelser angiver, at styrkelse af overgangen fra ungdomsuddannelse til universitet vil øge forståelse for underviserne i forhold til arbejdsmetoder. Det er også relevant at påpege, at universitetsundervisere ikke tager opgaven om styrkelse af brobygning mellem uddannelsesniveauer til sig, men de mener, at det bør være en del af pædagogikum.

> 'Fordi der ofte ikke er overensstemmelse mellem den måde, de lærer på i gymnasiet og den måde, vi gerne vil have dem til at arbejde på.' (Universitet)

> 'Jeg synes ikke at det er universitetet der har ansvar for styrkelsen af overgangen, men deres følgende studier ved Pædagogikum.' (Universitet)

2.5.2. Måder hvor overgangen kan styrkes

Når respondenterne bliver spurgt til hvordan de synes, at overgangene mellem de forskellige uddannelsesniveauer kan styrkes, peger de fleste svar på disse 3 forslag:

1. at arrangere besøge af elever og lærere på forskellige uddannelsestrin.
2. at styrke samarbejde mellem institutioner.
3. at specificere og have kendskab til læringsmålene på alle uddannelsestrin.

> 'Man kunne sagtens forestille sig bedre kommunikation mellem gymnasieskolen og de videregående uddannelser på en mere eller mindre formaliseret måde. Måske i form at "brobygning" eller besøg på eller fra de videregående uddannelser' (Ungdomsuddannelse)

Specifikt er der blandt svarene flere henvisninger til koordinering mellem grundskole og gymnasial uddannelse. På grund af muligheden for integrationen af spansk i folkeskolen, er der opstået et behov fra gymnasielærernes side for at koordinere indholdet og undervisningsmetoderne mellem disse to uddannelsesniveauer.

> 'Et tættere samarbejde med lærerne på folkeskolerne - evt. mulighed for at vi kan komme ind og se hinanden undervise, se hinandens materiale og uddannelsesplaner - se hvordan de underviser eleverne i eks. at skrive en stil' (Ungdomsuddannelse)

2.6. Om spanskuddannelserne

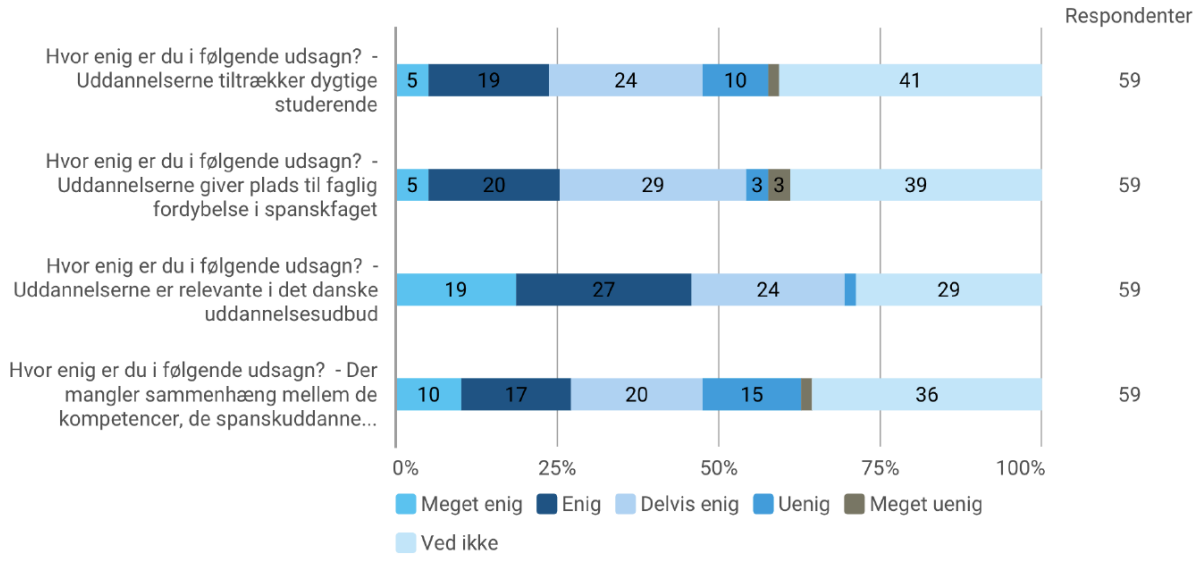
Følgende afsnit omhandler lærernes syn på, hvordan spansk er stillet, samt hvilke uddannelsesmuligheder spansk kan give de studerende. I denne sektion skulle respondenterne gøre følgende:

- Tilkendegive deres mening til fire forskellige udsagn.
- Besvarer et ja/nej spørgsmål, hvor de skulle angive, om de har ideer til, hvad der kan gøres, for at spanskuddannelserne bliver mere eftertragtede uddannelser.
- Give eksempler på, hvad de synes, der kan gøres.

2.6.1. Respondenternes mening om spanskuddannelsen

Ud fra de tre tabeller 29, 30 og 31 kan det ses, at respondenterne fra grundskolen og ungdomsuddannelse svarer nogenlunde enslydende på fire udsagn om spanskuddannelsen. De fire udsagn er:

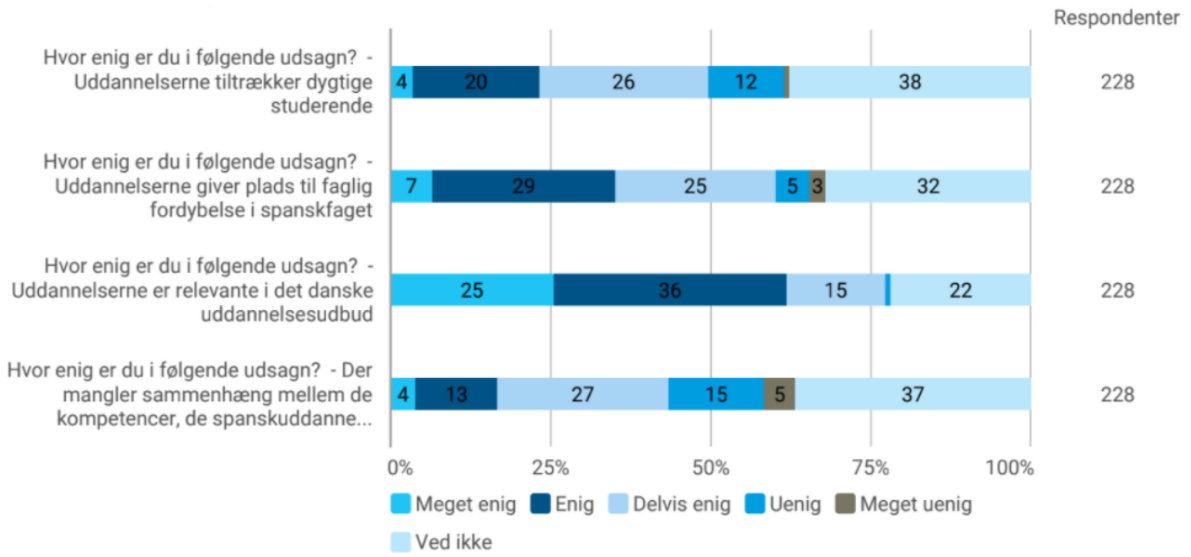
1. Uddannelserne tiltrækker dygtige studerende.
2. Uddannelserne giver plads til faglig fordybelse i spanskfaget.
3. Uddannelserne er relevante i det danske uddannelsesudbud.
4. Der mangler sammenhæng mellem de kompetencer, de spanskuddannede opnår, og de kompetencer, de skal bruge på arbejdsmarkedet.

Tabel 29. Om spanskfaget. Grundskole

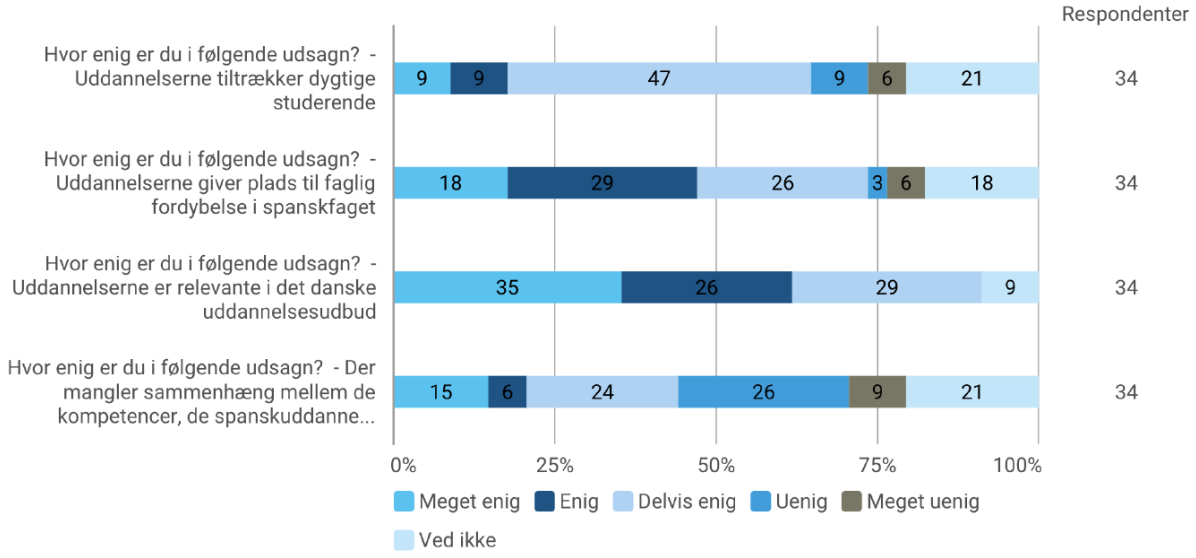
Mindre end halvdelen af respondenterne fra grundskolen angiver, at de er meget enig, enig eller delvis enige i alle fire udsagn. Der er også vigtigt at nævne, at en ret stor procentsats svarer "ved ikke" på de fire udsagn, hhv. 41 %, 39 % 29 % og 36 % (se tabel 28). Besvarelserne til udsagn 1 viser, at mere end halvdelen af grundskolelærerne synes,

at uddannelserne i spansk tiltrækker dygtige studerende. Ligeledes viser svarene til udsagn 2 om faglig fordybelse, at over halvdelen af lærerne mener, at der er plads til faglig fordybelse i spanskfaget. Ved det tredje udsagn om relevansen af uddannelserne i spansk er der enighed om, at de er relevante for studerende.
Endelig viser svarene, at flertallet af grundskolerespondenterne mener, at der mangler en sammenhæng mellem de kompetencer, der opnås via en uddannelse, og de kompetencer, der skal bruges på arbejdsmarkedet.

Tabel 30. Om spanskfaget. Ungdomsuddannelse

I gymnasiesektoren (se tabel 29) ser vi nogenlunde den samme tendens som i grundskolen. Til det første og andet udsagn angiver mere end halvdel af gymnasielærere (hhv. 62 % og 66 %), at de vurderer, at spanskuddannelserne tiltrækker dygtige studerende, og at de giver plads til faglig fordybelse. I det tredje udsagn angiver størstedelen af respondenterne (77 %), at en uddannelse i spansk er relevant i det danske uddannelsesudbud. I det sidste udsagn angiver mere end halvdelen af respondenterne (59 %), at der mangler sammenhæng mellem de kompetencer, der opnås, og de kompetencer, der skal bruges på arbejdsmarkedet.

Tabel 31. Om spanskfaget. Videregående uddannelse

Svarene fra videregående uddannelse viser et lidt andet billede, og generelt kan der ses en højere procentdel i svarene til de fire udsagn (se tabel 30). Ved første og andet udsagn angiver hhv. 74 % og 76 % af respondenterne, at de er enige eller delvis enige i, at spanskuddannelserne tiltrækker dygtige studerende, og at uddannelserne giver plads til faglig fordybelse. 90 % af underviserne fra de videregående uddannelser mener, at uddannelserne i spansk er relevante i det danske uddannelsessystem. Hvad angår det sidste udsagn, og i modsætning til hvad de to tidligere respondentgrupper angiver, vurderer mindre end halvdelen (45 %) af denne gruppe af respondenter, at der mangler en sammenhæng mellem de kompetencer, der opnås, og de kompetencer, der skal bruges på arbejdsmarkedet i forbindelse med uddannelserne i og med spansk.

2.6.2. Eksempler på hvordan spanskuddannelserne kan blive mere eftertragtede

Til spørgsmålet om, hvordan man kan give spanskfaget et løft, som skal bevirke fagets vigtighed og relevans i samspil med omverden, er der mange respondenterne, der understreger følgende to udsagn:

1. vigtigheden af at kunne andre fremmedsprog end engelsk.
2. at have sproguddannelser i kombination med andre kompetencer.

På grundskoleniveau har 18 respondenter givet deres bud på, hvordan man kan styrke spanskfaget. Disse svar peger overordnet set på, at man skal fremhæve de kompetencer, man opnår ved at lære spansk som fremmedsprog, og at man skal arrangere flere interkulturelle udvekslinger med spansktalende lande. Begge disse tiltag kan være med til

at give eleverne en bedre forståelse af mulighederne med spansk og bevise, at sproget kan bruges i praksis som et redskab.

> 'Gøre generelt opmærksom på at det styrker ens fremtidige kompetencer og at det kan bruges som et med-redskab til at fuldføre et studie'
> (Grundskole)

> 'Flere udvekslingsprojekter med Spanien eller lande i Sydamerika' (Grundskole)

På ungdomsuddannelsesniveau har 63 respondenter givet deres bud på mulige forbedringer af spanskfaget. I gymnasiesektoren lægges der vægt på, at retorikken omkring sprog skal ændres - og at engelsk ikke skal være det eneste verdenssprog. Derfor skal man finde ud af, hvordan spansk kan anskues som et kommunikationssprog og kombineres med andre fag.

> 'At genfinde og formulere vigtigheden af at kunne andre fremmedsprog end engelsk'
> (Ungdomsuddannelse)

> 'Spansk skal helt klart kombineres med andre uddannelser/kompetencer fx studier som ingeniør/spansk, erhvervsøkonomi/spansk, kommunikation/spansk etc. Institutioner som DTU, med en klar naturvidenskabelig profil'
> (Ungdomsuddannelse)

På videregående uddannelse har 12 respondenter givet deres bud på mulige forbedringer af spanskfaget. Analysen af disse svar viser, at universitetsundervisere understreger, hvilke andre uddannelser/studier spansk bør kombineres med for at få en bredere tilgang til det danske arbejdsmarked. Det lader til, at spansk har en masse uafprøvede muligheder, som vil give sproget og uddannelserne en helt ny position, hvilket er det alle respondenterne i dette åbne spørgsmål efterspørger.

> 'Koble det på som et supplement til andre uddannelser der giver nogle kompetencer ud over det sproglige' (Universitet)

> 'Lave nye sproguddannelser i kombination med andre humanvidenskabelige kompetencer' (Universitet)

> 'Faget skal fra samfundets side præsenteres som vigtigt'
> (Universitet)

3. Opsamling

I denne rapport har vi formidlet resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse gennemført i projektet 'Spansk som Fremmedsprog i Danmark. En behovsanalyse af fagets videreudvikling i et brobygnings perspektiv'.

Projektet har haft to grundlæggende mål: (1) at afdække behovet for at videreudvikle spanskundervisningen, og (2) at afdække behovet for at styrke overgangen og samarbejdet mellem de forskellige uddannelsesniveauer i et brobygnings perspektiv.

Der er blevet anvendt et spørgeskema, som blev besvaret af spansklærere fra alle tre uddannelsestrin. Spørgeskemaundersøgelsen fokuserede på: (1) behov for opkvalificering (2) elevmotivation og muligheder og/eller forhindringer for at vælge spansk som fag på alle tre uddannelsestrin, (3) kendskab til og anvendelse af den fælles europæiske referenceramme for sprog, (4) behov for progression og samarbejde mellem uddannelsesniveauerne og (5) muligheder for at tiltrække flere elever/studerende.

På baggrund af den analyse, der er blevet præsenteret i afsnit 2, som bygger på indsamlet og gennemarbejdet data, opsummerer vi nedenfor de væsentligste resultater:

1. Der findes et behov for opkvalificering på alle uddannelsestrin inden for fagdidaktik, anvendelse af digitale værktøjer og interkulturelle kompetencer. Respondenterne påpeger, at de føler sig forhindret i at blive opkvalificeret af økonomiske og tidsmæssige årsager.
2. Elever og studerende fra alle tre uddannelsestrin har gode muligheder for at vælge spansk, men strukturelle udfordringer som valgfagsordning, studieretning eller dimensionering kan være en forhindring for eleverne i at foretage dette valg.
3. Grundskolelærerne vurderer, at elever og studerende vælger spansk pga. interesse for sprog og kultur og som et fravalg af andre sprogfag. De vurderer også, at man kunne få flere elever i grundskolen til at vælge spansk, hvis der var mere information til deres forældre, og at der bør uddannes flere folkeskolelærere samt skabes interesse for sprog i en tidlig

alder. På ungdomsuddannelserne vurderer respondenterne, at det ville være vigtigt at foretage ændringer i studieretningsstrukturen, styrke brobygning og fremhæve sprogets betydning. Afslutningsvis påpeger underviserne fra de videregående uddannelser vigtigheden af at ændre diskursen omkring fremmedsprogene, fokusere på kompetenceafklaring og fastholde de studerende på spanskuddannelsen.

4. Selvom at mindre end halvdelen af lærerne har kendskab til den 'fælles europæiske referenceramme for sprog' (CEFR) eller bruger den i deres undervisning, synes de fleste, at CEFR kunne være en god ramme for at koordinere spanskfaget på de forskellige uddannelsesniveauer.
5. En styrkelse af overgangene i uddannelsessystemet er vigtig for at øge elevernes bevidsthed om, hvad der kræves på det næste uddannelsestrin, så de kan træffe kvalificerede valg. Lærerne vurderer, at overgangen kan styrkes ved at etablere dialog og besøg på næste uddannelsestrin og ved at fordele pensum og kernestof i læseplanerne.
6. Lærerne mener, at for at tiltrække flere elever, er det væsentligt at understrege vigtigheden af andre fremmedsprog end engelsk, og at udbyde sproguddannelser i kombination med andre fag.